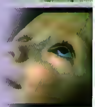

منداڵانمان چۆن پێدەگەن؟

پرۆگرامێکی پەروەردەیی ئایینییە

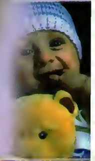

نەهرۆ عەلی حەمەد

یەکەم چاپ
هەولێر ٢٠١١

ناسنامەی کتێب

ناوی کتێب: منداڵانمان چۆن پێدەگەن ؟
بابەت : پەروەردەی ئایینی
نووسینی : نەهرۆ عەلی حەمەد
نەخشەسازی : کۆمپیوتەری (هیـوا)
تیراژ: ١٠٠٠ دانە
چاپ: یەکەم / هەولێر ٢٠١١
چاپخانە :
شوێنی بڵاوکردنەوە: ((کتێبخانەی حاجی قادری کۆیی)) - هەولێر
بۆ کارە هونەرییەکان و چاپکردن (٠٧٥٠ ١١٨١٩١٩)
بۆ بڵاوکردنەوەو دابەشکرن (٠٧٥٠ ٤٦٧١٣٩٤)

لە بەڕێوبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی سپاردنی (٦٢٣٩)ی ساڵی ٢٠١١ ی پێدراوە

منداڵانمان چۆن پێدەگەن؟

پرۆگرامێکی پەروەردەیی ئایینییە

نەهرۆ عەلی حەمەد

یەکەم چاپ
هەولێر
٢٠١١

بەرکوڵێك

الحَمْد لله ربُّ العالمين والصلاةُ والسلام على رسول الله...

منداڵ ئەو توێژە دڵ پاك وناسك و بێ لەکەیە، چۆن ئاراستەی وەرسوڕێنی ئاوا مەدار دەبێ، چۆن نەخشاندنێ لەسینەی بنەخشێنی سەرئجام شوێنەوارێ جێدەمێنێ و لەم سۆنگەوە دەتوانین بڵێین ڕۆڵی دایك و باوك و مامۆستا و ژینگە و دەوروبەر کاریگەریەکی ئەتۆی دەبێ بۆ پەروەردەو پێگەیاندنی، جا دەبێ ئەو دایك وباوك و مامۆستایە زۆر هۆشیارانە و زیرەکانە بنۆڕێ و کارو ڕەفتارێکی وەها نەکات بەدەربێ لەهەر بنەمایەکی پەروەردەیی، دواجار کەسایەتییەکی لاواز و بار بەسەر خەڵك وکۆمەڵگە بەرهەم بێت.

ئایینی ئیسلام بایەخێکی زۆری داوە بەمنداڵ و پەروەردەی منداڵان و ڕێوشوێن و بەرنامەی بۆ داڕشتوە، بۆ وێنە: دوای جەنگی بەدر پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم) داوای لەو دیلانەکرد کە خوێندەواربوون هەریەکە چەند منداڵێکی موسڵمان فێری خوێندن ونووسین بکات، لە سیاقی ئەمەوە ڕوونە کە خوێندن و زانست و زانیاری بۆ هەموو مرۆڤێ پێویستەو تایبەتتر بۆ منداڵان چونکە

دەرفەتێکی زیاتریان لەپێشە بۆ برەودان بەو ڕەوتە.

لەو ڕوانگەوە بەپێویستم زانی چەند خاڵ و تێبینییەك بخەمە ڕوو لەهەمبەر ئەو کەسانەی کە وەکو چاوساغ ڕۆڵی کارا وکاریگەر و بەرچاو دەبینین لە وتنەوەی ئەم باسەدا:

١- ئەو دایك وباوك وماموستایەی وانەکە دەڵێنەوە، پێویستە بەر لەهەر شتێ خۆیان شارەزاییەکی باشیان لە ئەلف و بێیی ئیسلام هەبێ.

٢- ڕەخساندنی کەش وهەوایەکی ئارام وهێمن بۆیان.

٣- گەر لەدوو منداڵ زیاتر بوون، هەوڵبدرێ، ئەو دایك وباوکە یان ماموستایەکە، لەبەرامبەریان دانیشێ.

٤- بەڕوویەکی گەش و دوور لە گرژی سەرو سیماو ڕووخسار، بەزەدەخەنەوە وشەکان دەربڕێ.

٥- بەر لەوەی دەست بە وتنەوەی وانەکە بکات، سەرەتا سوپاسی خوابکا و سەڵاوات بنێرێ بۆ گیانی پاکی پێشەوای مرۆڤایەتی موحەممەد(صلی الله علیه وسلم)، دواتر دووبارە سڵاو لە منداڵانی دانیشتنەکە بکات.

٦- ئەگەر هەر شوێنێك پێویستی بە ڕوونکردنەوە هەبوو دەبێ بۆیان ڕوونبکاتەوە و هەوڵبدات

لەو چوارچێوەو بازنەیەدا دەرنەچێت.

٧- بەر لەهاتنی کاتی وتنەوەی بابەتەکە، دەبێ پێشر گەلە زانیاریەك کۆبکاتەوە لەهەمبەر ئەو وانەی ئەو رۆژە دەیڵێتەوە.

٨- هەر کاتێ ناوی پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم) هات، سەڵاوات بدە لەسەری.

٩- وانەکان کە بەشێوەی پرسیار و وەڵامە، ئێمە لێرەدا بەکورتی چەند پرسیارێکمان نووسیوە، تۆش هەر پرسیارێکت بەمێشك داهات، لێیان بپرسە.

١٠- هەوڵبدە کات دیاری بکەیت، بۆ نموونە: لە پشوی هاویندا، دەکرێ هەموو رۆژێ بێ، جگە لە رۆژی هەینی، واباشە دوای نوێژی عەسر دەست بەخوێندنی وانەکان بکەیت و رەچاوی کات و عەقڵ و رادەی بیرکردنەوەی منداڵەکە بکرێت.

١١- سەرجەم وانەکان بریتین لە چواردە وانە، بەپێی ریزبەندیەکە بخوێندرێ.

١٢- گەرچی هەندێ وانە بە کەمی لەسەری دواوم، بەپێچەوانەوە، هەندێ وانە درێژترە، هەوڵبدرێ ئەو وانانەی کە زۆرن، بۆ وێنە: لە وانەی یانزەهەم بە چەند رۆژێ بە کۆتابێ.

١٣- هەوڵ وکۆشش و بدرێت بۆ ئەوەی منداڵان ئەو بابەتانە لەبەر

بکەن و بۆ ڕۆژی دواتر پێیان بگوترێتەوە(لێیـان بپرسـنەوە) کـارێکی باشە و بەم شێوەیە سەرکەوتن زیاتر بەدەستدێنێ.

١٤- جیاکردنەوەی قوتابیـان بـەوەی ئەگـەر قوتابییـەك بەباشـی وانەکانی بۆ نەخوێندرا، هەوڵبدرێ پەڕاویان بـۆ دابـین بکـرێ یـاخود بەنووسینەوە لەبەری بکەن.

١٥- لـە کۆتـایی هـەر هەفتەیەکـدا، تاقیکردنەوەیـەکیان بکـە، بەزارەکی و بەنووسین، دواتر یەکەم و دووەم وسێهەم"ئەگەر ئەم ژمارە هەبوو" دیارییەکی گونجاویان بۆ بسێنەو پێشکەشیان بکە بـۆ ئـەوەی ببێتە هاندەرێك بۆ ئەوانەی کە باش نەیانخوێندووە.

١٦- لەکۆتاییـدا یـەك هەفتـەی تـر تـەرخان بکـە بـۆ دووبـارە پیاچوونەوەی سەرجەمی وانەکان، دواتر تاقیکردنەوەیەکیان لە هەموو نامیلکەکە بۆ سازبکە.

بە ئومێدی سود گەیاندن بەنەوەی دوارۆژو هەموو ئەوانـەی حـەز دەکەن ڕۆڵەکانیان بەپەروەردەیەکی دروست وئاینی گۆش بکەن.

لەگەڵ نزاو دوعای خێرم بۆتان

دوعای خێرم بۆ بکەن

نەهرۆ عەلی ٢٠١٠/٥/٣٠/

بەشی یەکەم

ئەرك و پایەكانی باوەڕ -الایمان-

١-باوەڕ بەخوا "جل جلاله".
٢- باوەڕ بە فریشتەكانی خوا.
٣- باوەڕ بە كتێبەكانی خوا.
٤- باوەڕ بە پێغەمبەرانی خوا.
٥- باوەڕ بە ڕۆژی دوایی.
٦- باوەڕ بە قەزاو قەدەر.

ئەم شەش پایەو ئەركەكانی باوەڕ كە دواتر ناماژەیان پێدەدەین پێویستە هەموو كەسێ كە خۆی پێ موسڵمانە، بڕوایان پێ بكات و بەڕاستیان بزانێ و گومانی لە هیچیان نەبێت و بە وردی بخوێندرێتەوە.

وانەی یەکەم

باوەڕهێنان بەخوا " جل جلاله"

خوای پەروەردگار ئێمەی لە نەبوونەوە هێناوەتە بوون، هەموو شتێ خوا بەدیهێناوە، هیچ شتێك نیە کە دروستکراوی خوا نەبێت، خوا ئەو زاتەیە کە کەس هاوبەش وهاوەڵی نیە لە بڕیارو ئیش وکارەکانییدا، کەسی لێ نەبووەو لە کەسیش نەبووە، تاك و تەنهایە، هیچ شتێك هاوشێوەو هاوتای نییە، لە هیچ شتێك ناچێ، دەبینێ و دەبیسێ، ژێنەرو مرێنەرە، ڕزق و ڕۆزیدەری هەموو ژیانلەبەرو گیانلەبەرێکە، بەڕێوەبەرو مشورخۆری ئەم بوون و بوونەوەرەیە، مرۆڤ وپەری تەنها بۆ ئەوەی دروست کردووە تا بەندایەتی و پەرستشی ئەو بکەن، هەرچی لە ئاسمانەکان و زەوی و ئەوەی لە نێوانیدایە هەموو ملکەچی ئەون، بۆیە پێویستە ئێمەش بیپەرستین و بەندایەتی تەنها بۆ ئەو بکەین، جگە لە خوا شتێکی تر نەپەرستین وجگە لەو، پەرستراوی ترنین کە شایستەی پەرستن و حەوجێی پشت پێ بەستنبێ، هەر ئەویشە جێی نیاز و بێ نیازە.

کەواتە ئەو شتانەی کە فەرمانی پێکردووە پێوەی پابەند دەبین و

جێبەجێی دەکەین، ئەوەشی کە یاساغ وقەدەغەی کردووە، خۆی لێبەدوور دەگرین و وازی لێدێنین، ئەم کارانەشمان تەنها لەبەر ڕەزامەندی ئەوە و پێویستە بە دڵسۆزی و نیەتێکی پاك وساف وبێ هەڵەوپەڵە ئەنجامی بدەین.

پرسیار: خوا ناوی چیە؟

وەڵام: ناوی - الله - یە.

پرسیار: کێ مرۆڤی دروست کردووین؟

وەڵام: - الله -.

پرسیار: کێ ئاسمانەکان و زەوی دروست کردووە؟

وەڵام: - الله-.

پرسیار: کێ چیاو دەشت و دۆڵ و ڕووبار و دەریاکانی دروست کردووە؟

وەڵام: - الله -.

پرسیار: کێ دارستانەکان و باغاتی دروست کردووە؟

وەڵام: - الله -.

پرسیار: کێ لە ئاسمان باران دەبارێنێ؟

وەڵام: - الله -.

پرسیار: کێ رزق و رۆزیمان پێ دەبەخشێ؟

وەڵام: - الله -.

پرسیار: کێ دەمانژێنێ؟

وەڵام: - الله -.

پرسیار: کێ دەمانمرێنێ؟

وەڵام: - الله -.

کەواتە: خوایەك ئاوا گەورەو بەخشندە و رزق و رۆزیمان بداتێ و هەموو شتێ لەدەستی ئەو بێت، پێویستە بیپەرستین و لە فەرمانەکانی دەرنەچین، وە خواشمان لەهەموو کەسێ خۆشتر بووێ... لە دایك وباوکیشمان؟ بەڵێ، لە خۆمان و لەدایك وباوك و هەموو کەسێ.

چیرۆکێك دەربارەی وانەی یەکەم

دەگێڕنەوە ڕۆژێ منداڵێك ڕوو لـەدایکی دەکـاو دەڵـێ: دایکـە گیان کێ ئەم جلانەی بۆ دروست کردووم؟ دایکی لەوەڵامـدا وتـی: بەرگدروو. باشە ، ئەی کێ ئەم مێزەی دروست کردوە؟ دایکی وتـی: دارتاش. ئـەی کـێ ئـەم تابلۆیـەی دروسـتکردووە؟ دایکـی وتـی: وێنەکێش. دایکە یانی ئەم هەموو کەل وپەلانەی بـەکاریان دێـنین دروست کراوی مرۆڤە؟ بەڵێ ڕۆڵە. ئەی کەوایە کێ مرۆڤی دروست کردوە؟ دایکی وتی: خوای پەروەردگار، کە هەموو بوون و بونـەوەر و ئاسمانەکان وزەوی و ئەوەی لـە نێویدایـە هـەموو دروسـتکراوی ئەوە، بۆیە پێویستە تەنها خوا بپەرستین.

* * *

باوەڕ بەفریشتەکانی خوا

زانیمان هەموو شتێ خوا دروستی کردووە، هەر لە ڕێزی ئەم دروستکراوانە، بەهەمان شێوەو جۆر کە فریشتەکانن ئەوانیش دروستکراوی خوان لە ڕووناکی - نوور- دروستکراون و هیچ هەڵەناکەن وهەموو سات لەخزمەت جێبەجێکردنی فەرمانەکانی خوای پەروەردگارن و تەنها بۆ ساتێکیش ناوەستن، هەمیشە خەریکی خواپەرستین و نە دەخۆن و نەدەخۆنەوەو نە دەخەون و شێوەو قەبارەیان زل وگەورەن، زۆر بەهێزن، باڵدارن، لایەنی زایەندیان نیەو زۆریش جوانن.

پرسیار: -الملائکە- واتا چی؟

وەڵام: فریشتە.

پرسیار: فریشتەکان لەچی دروستکراون؟

وەڵام: لە ڕووناکی - نور-.

پرسیار: ئێمە دەتوانین بیانبینین؟

وەڵام: نەخێر، بەڵام پێغەمبەرمان(صلى الله عليه وسلم) دوو جار جبریلی لەسەر شێوەی خۆی بینیوە.

پرسیار: نێر و مێیان هەیە؟

وەڵام: نەخێر، هەر خوا خۆی دەیزانێ چۆنن.

پرسیار: فریشتەکان بێزار و ماندوو دەبن؟

وەڵام: نەخێر، زۆر گورج وگۆڵن.

پرسیار: شوێنیان بە زۆری لە کوێیە؟

وەڵام: بەزۆری لە ئاسمانەکانن.

پرسیار: کار و پیشەیان چییە؟

وەڵام: هەمیشە خەریکی خواپەرستین و لە خزمەت بریارو فەرمانەکانی خوادان" جل جلاله".

پرسیار: دەتوانن بچنە سەر شێوە و دیمەنی جیا؟

وەڵام: بەڵێ دەتوانن، وەك لە بەسەر هاتی حەزرەتی ئیبراهیم (عليه السلام)کاتێ دەڵێن: دەچین بۆلای گەلی حەزرەتی لوط (عليه السلام) کە لەسەر شێوەی چەند گەنجێکی جوان دەرکەوتن، یان لەسەردەمی پێغەمبەر لەسەر شێوەی هاوەڵێك کە(دحيه) بینیویەتی.

پرسیار: ژمارەی فریشتەکان چەندە؟

وەڵام: ژمارەیان بێشمارە و زۆرن تەنها خوا دەزانێ.

پرسیار: فریشتەکان ناویان هەیە؟

وەڵام: بەڵێ، ناویان زۆرن، بەڵام ئەوەی ئێمە دەیانزانین ئەوانەن کە خوای پەروەردگار لە قورئان و لە فەرمایشتەکانی پێغەمبەری خوا پێمان گەیشتووە وەك:

(جبریل، میکال یا میکائیل، ئیسرافیل، مالك، رضوان، المنکر والنکیر، هاروت وماروت، ملك الموت، رقیب وعتید).

پرسیار: ئەمانەی ناومان هێنان کاریان هەیە؟

وەڵام: بەڵێ، هەر یەك لەمانە کاری تایبەتی خۆیان هەیە.

پرسیار: کارەکانیان چیە؟

وەڵام: بۆ هەر یەك لەمانە دەتوانین بەکورتی کارەکانیان بخەینە ڕوو:

١-جبریل: پەیام هێنەری خوایە بۆ پێغەمبەران، واتە: بەفەرمانی خودا نیگایان بۆ دێنێ.

٢-میکال یان میکائیل: سەرپەرشتی ڕووەك و باران و ئاو دەکات، بەو واتایە سەرپەرشتی ڕزق و ڕۆزی دەکات.

٣- ئیسرافیل: فوو بە کەڕەنا-صور- دا دەکا، دنیا تەخت و پەخشان دەکات، دوو فوو دەکات:

یەکەم: هەموو بوون بەسەریەکدا تێکدەچێتودنیاشی لەگەڵدا وێران دەبێ.
دووەم: هەموو ئەوانەی کە مردوون، زیندوو دەبنەوە.
٤-مالك: دەرگەوانی دۆزەخە و سەرپەرشتی ئاگری بەسۆی دۆزەخ دەکات.

٥-رضوان: دەرگەوانی بەهەشتە، سەرپەرشتی بەهەشت دەکات.
٦-٧-مونکەر و نەکیر: ئەمانە تایبەتن بەپرسیارلێکردنی هەر کەسێك کە دەمرێ و دەخرێتەگۆڕەوە.
٨-٩-هاروت وماروت: ئەو دوو فریشتەن کە بەفەرمانی خوا لە بابل دابەزیین بۆ ئەوەی خەڵك فێری جادوو-سحر- بکەن بۆ تاقیکردنەوە، هیچ کەسیان فێرنەدەکرد، مەگەر لەپێشەوە پێیان دەگوت: بۆ تاقیکردنەوەیە و خۆت فێرمەکە و فێرمەبە، هەڵبەت دیارە هەر کەسێ پێداگریکردبێ لەسەر ئەوەی هەر دەبێ فێریان بکەی، فێریان کردوون، بەڵام بەم فێربوونەیان خۆیان پێ "بێ بڕوا" کردووە.
١٠-ملك الموت: گیانکێشی دروستکراوەکانی لەدەستە، گیانی هەمووان دەکێشێ.

* ڕەقیب و عەتید: کاروکردەوەی چاك وخراپی مرۆڤ دەنووسن، لەسەر لای ڕاست و چەپی مرۆڤن، بەڵام ئەم دوو ناوە کە سیفەتیانە، چاودێرو ئامادەن بەسەر مرۆڤەوە.

چیرۆکێك دەربارەی وانەی دووەم

ڕۆژێ منداڵێك بەتەنها دادەنیشێ و بیردەکاتەوە، لەو کاتەدا هاوڕێیەکی دڵسۆز دەبێتە میوانی، دوای سڵاو کردن، قسە دەکەن و ئەم منالە قسەیەکی خراپ بەدەمیەوە دێت، هاوڕێ دڵسۆزەکەی ئامۆژگاری دەکات و پێی دەڵێ: چیتر قسەی ئاوا مەکە، منداڵەکەش دەڵێ: خۆ فلانەکەس لێرە نیە تاگوێی لێبێت، هاوڕێ دڵسۆزەکەی دەڵێ: ئەی بۆ نازانی کە خوا بەئاگایە لەهەموو شتێ؟ تەنانەت دوو فریشتە هەموو سات لەگەڵمانن هەر ورتە و قسەیەك لە زمانمان بێتەدەر ئەوا یەکسەر دەینووسن، بۆیە هەوڵبدە تەنها قسەی باش بکەین. منداڵەکە زۆر هەستی بەپەشیمانی کردو بڕیاریدا چیتر لەلای هاوڕێیانی و بەتەنهاش بێت قسەی خراپ نەکات.

وانەی سێیەم

باوەڕ بەکتێبەکانی خوا

هەر میللەت وگەل ونەتەوەیەك بە درێژایی مێژوو لەسەر ئەم زەویە ژیابێ و گوزەری کردبێ، خوای پەروەردگار پێغەمبەرێکی بۆ ناردوون، جا لە نێو ئەم پێغەمبەرانە هەبووە کتێبی بۆ ناردوون، کەواتە ئێمە باوەڕمان بە هەموو کتێبە ئاسمانیەکان هەیە، بەتایبەت بۆ دوا ئوممەت کتێبێ نێردراوە کە ئەویش قورئانە، قورئانیش درێژەپێدەری کتێبەکانی ترە و ڕاستکەرە وەشیانە.

بۆیە پێویستە هەموو مرۆڤایەتی باوەڕی پێبێنێ و شوێنکەوتەی بێ، جگە لە قورئان کتێبەکانی تر بەڕاست نازانین چونکە دەستکاری کراونو وشەکانیان گۆڕیونو بەپێی حەزو ئارەزووی خۆیان دەستیان تێنەخنینە، لە بنەڕەتدا حەق بوونو لەلایەن خوای پەروەردگارەوە دابەزیون بۆسەر پێغەمبەران(سەلامی خوایان لەسەربێ) بەڵام دواتر شێوێنراون، بۆیە ئەوانەی شێوانراوە بەڕاستی نازانین، کە لەم سەردەمەدا بەرجەستەیە..کتێبەکانی پێشوو بەر لەقورئان تایبەت

بووە بە ناوچە و گەل و جوغزێ، بەپێچەوانەوە قورئان بەر لەهەموو شتێ خوا خۆی پەیانی داوە بەپارستنی و هەر خۆی دەیپارێزێ، قورئان شێوەیەکی گشتگیری لەخۆگرتووە و بۆ هەموو سات ودەم و کاتێ لەجێیە و حەوجێ بەشوێنکەوتنیەتی کە مرۆڤ شوێنی بکەوێ و باوەڕی پێبێنێ.

پرسیار: ئەم کتێبانە بەهۆی کێ نێردراون؟

وەڵام: بەهۆی جبریل(علیه السلام).

پرسیار: ئەم کتێبانە ژمارەیان چەندە؟

وەڵام: ژمارەیان زۆرە، وەك لە ئەسەرێکدا هاتووە "١٠٤" سەدوچوار نامەی ناردووە.

پرسیار: ئەم کتێبانە ناویان هەیە؟

وەڵام: بەڵێ، ئاماژە بەناوی پێنج لەم کتێبانە دراوە.

پرسیار: ناوی ئەم کتێبانە چیە؟

وەڵام: ناویان (صحف، التوراة، الزبور، الانجیل، القران).

پرسیار: ئەم کتێبانە بۆ کام لە پێغەمبەران هاتوون؟

وەڵام: لە قورئانی پیرۆز خاوەنی ئەم کتێبانە نیشاندراوە، وەك:

١-صحف- بۆ پێغەمبەر ئیبراهیم (علیه السلام).

٢-تەورات- بۆ پێغەمبەر مووسا (علیه السلام).

٣-زەبوور- بۆ پێغەمبەر داوود(علیه السلام).

٤-ئینجیل- بۆ پێغەمبەر عیسا(علیه السلام).

٥-قورئان- بۆ پێغەمبەرمان "موحەممەد"(صلى الله علیه وسلم).

پرسیار: کام کتێب لەمانە بۆ دوایین ئوممەتە؟

وەڵام: قورئانی پیرۆز.

پرسیار: قورئانی پیرۆز بۆ کام پێغەمبەر نێردراوە؟

وەڵام: موحەممەد (صلى الله علیه وسلم).

پرسیار: قورئان جگە لە ناوی خۆی، ناوی تری هەیە؟

وەڵام: بەڵێ، زۆر ناوی تری هەیە.

پرسیار: ئەو ناوانە چین؟

وەڵام: بریتین لە:

١-فورقان.

٢-الکتاب.

٣-ذکر.

پرسیار: قورئان چەند بەش-جزء- ە ؟

وەڵام: سی(٣٠) جوزئە.

پرسیار: چەند سورەتە؟

وەڵام: ١١٤ سەدو چواردە سورەتە.

پرسیار: قورئان چەند ئایەتە؟

وەڵام: ٦٢٣٦شەش هەزارو دوو سەدو سی وشەش.

پرسیار: قورئان بە چ سورەتێك دەست پێدەکات و بەچی کۆتایی دێت؟

وەڵام: بەسورەتی (الفاتحە) ەوە دەست پێدەکات و بە سورەتی (الناس) بە کۆتا دێت.

پرسیار: قورئان بەچەندقۆناغ دابەزیوە؟

وەڵام: قورئان سێ دابەزینی بەخۆوە بینیوە:

١-لەزاتی خواوە دابەزیوەتە سەر" لوح المحفوظ".

٢-لە" لوح المحفوظ" ەوە هێنراوە بۆئاسمانی یەکەمی دنیا کە پێی دەڵێن" بیت العزة".

٣-لە " بیت العزة" ەوە بۆسەر دڵ ودەروونی پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم).

پرسیار: هەموو قورئان بەجارێ بۆ سەر دڵ و دەروونی پێغەمبەر(صلی الله علیه وسلم)دابەزیوە؟

وەڵام: نەخێر، بەشێوەی پچرپچڕ و هەر جارەی چەند ئایەت یان سورەتی بۆ هێنراوە لەلایەن جبریلەوە.

پرسیار: قورئان بەچەند قۆناغ کۆکراوەتەوە؟

وەڵام: بە چوار قۆناغ:

١-قۆناغی سەردەمی پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم).

٢-قۆناغی سەردەمی ئەبوبەکر(رەزای خوای لەسەر بێ).

٣-قۆناغی سەردەمی عوسمان(رەزای خوای لەسەر بێ).

٤-قۆناغەکانی سەردەمی دوای عوسمان(رەزای خوای لەسەر بێ).

پرسیار: قورئانی قۆناغی مەککی و مەدەنی یانی چی؟

وەڵام: ئەو سورەت و ئایەتانەی کە لەشاری مەککە هاتونەتە خوارێ ئەوە پێی دەڵێن ئایەت یا سورەتی مەککی، وە ئەوەشی لە دوای کۆچکردن بۆ شاری مەدینە ئەوە پێی دەڵێن مەدەنی.

چیرۆکێك دەربارەی وانەی سێیەم

رۆژێکیان ئازاد لەباوکی پرسی: باوکە ئێمە وەکو ئیسلام تەنها باوەڕمان بەقورئان هەیە؟ لەوەڵامدا باوکی وتی: رۆڵەگیان ئایینی ئیسلام جگە لەقورئانی پیرۆز باوەڕی بەهەموو ئەو کتێبانە هەیە کە لە لای خوای پەروەردگارەوە بۆ پێغەمبەرانی ناردووە، بەڵام چونکە ئەو کتێبانە لەلایەن مرۆڤەوە دەستکاری کراون و گۆڕدراون و گوایە لەلایەن خواوە هاتۆتە خوارێ بۆیە دەبێ لەژیانماندا تەنها باوەڕ بەو کتێبانە بێنین کە ئەویش قورئانی پیرۆزە.

وانەی چوارەم

باوەڕ بە پێغەمبەرانی خوا

باوەڕ بەپێغەمبەران لەسەر هەمووومان پێویستە بە بێ هەڵاوێرکردن و بێ جیاوازی کردن "فرق" لە نێوانیان، پێغەمبەران ئەوانەن کە خوا لە نێو مەردوم هەڵیبژاردوون و فریشتە نین بەڵکو مرۆڤن، بۆ هەموو گەل و نەتەوەیەك خوای پەروەردگار نێردراوێکی بۆ ناردوون، بۆ ئەوەی ئەم پەیام و شەریعەتەی کە خوا ناردویتی، بە خەڵکی بگەیەنن، بانگیانکردوون بۆ یەکتایی خوا، خەڵکیان کردوە بەبەندەی خوا، خەڵکیان دەرێناوە لە بت پەرستیەوە بۆ خواپەرستی، لەشەخص پەرستیەوە بۆ بەندایەتی خوا، بڕیار و فەرمانەکانیان گەیاندوە تا چاك وخراپ لێك جوێ بکرێتەوە، بەرچاو ڕوون بوونە بۆ خەڵکی لەکاتێ مرۆڤایەتی بەیەك چاو لە زەلکاوی نەزانی و پێداگریان دەیاننۆڕی، حەرام وحەڵاڵیان لێك جیا نەدەکردەوە.

پێغەمبەران هەواڵیان دەدا کە ئەم ژیانە ژیانی ڕاستەقینە نیە و جگە لەم ژینە ژیانێکی تر هەیە، مرۆڤ بەرهەمی خۆی دەدروێتەوە، تێیدا پاداشت و سزا لەهەمبەر چاکەی چاکەکاران و خراپەی خراپەکاران و سەرکەشان وەردەگرێ.

پێغەمبەران وەڵامی ئەو پرسیارانەیان بۆ خەڵك ڕوونكردۆتەوە كە لە بیر و هزریان دەخولایەوە، لەتەكدا برو و بیانو "حجه" یان دەبڕین تا سەرئەنجام و لە كۆتایی دنیادا گلەیی وگازندە و سكاڵا نەكەن بەوەی نەیاندەزانی، بۆ وێنە: خوا كێیە؟ سیفەتەكانی چین؟ ئەم بوونە بۆچی دروستكراوە؟ فریشتەكان كێن؟ جنۆكەو شەیتانەكان كێن؟ مرۆڤ بۆ دروست بووە؟ ئەركی سەرشانی چین و بۆچی هاتوون؟ چی بكا، سەرئەنجام بەكوێ دەگات؟.

پێغەمبەران سەرمەشق و مامۆستا و پێشڕەو و بوونە بۆ خەڵكی، لەگەڵ ئەمەشدا خەڵكیان دەرێناوە لە نەزانینەوە بۆ زانین، بۆ پەروەردەكردن و ڕێكخستنی مەردووم بۆ ئەوەی مرۆڤانە بژیێن، كەس زوڵم و ستەم لەكەس نەكا، كەس كەس نەخاتە ژێر ڕكێف و ژێردەستەی نەكاو نەیچەوسێنێتەوە، كەس نەبێتە بەندەی كەس، بەڵكو خەڵك بكەنە بەندەی خوا، بۆ ئەوەی مرۆڤ لە بنەبانی چارەشكەی نابووت دەربێنێ، هەنگاو هەڵگرێ بەرەو نوورو ڕووناكی و هەقیقەت.

پرسیار: پێغەمبەران چی بوون؟

وەڵام: مرۆڤ بوون و لە ڕەگەزی نێرینە بوون.

پرسیار: هیچ پێغەمبەرێك هەیە ئافرەت بووبێ؟

وەلاّم: نەخێر.

پرسیار: چ شتێ لەنێوان پێغەمبەران بەدیدەکرێت؟

وەلاّم: هەندێ شت بەدی دەکرێ وەك: هەندێکیان (رسول)ن ، هەندێکیان (نبی) ن.

پرسیار: مەبەست لە (رسول) یانی چی؟

وەلاّم:"ڕەسول" ئەو کەسەیە کە خوای پەروەردگار نیگای بۆ دەنێرێ، لەسەریشی پێویست دەکات کە بانگەوازبکا و بەخەلّکی بگەیەنێ، شەریعەت و بەرنامەیەکی سەربەخۆ و تازەی پێیە.

پرسیار: مەبەست لە (نبی) یانی چی؟

وەلاّم : "نەبی" ئەو کەسەیە کە خوای پەروەردگار وەحی بۆ دەنێرێ و بەخەلّکیشی ڕادەگەیەنێت، بەلاّم لەسەر شەریعەت و بەرنامەی پێغەمبەری پێش خۆی دەڕوات و درێژە پێدەریەتی.

پرسیار: ژمارەی پێغەمبەران چەندە؟

وەلاّم: ١٢٤٠٠٠ سەدوبیست وچوار هەزار پێغەمبەرە.

پرسیار: لەم ژمارەیەدا چەندیان (رسول)ن.

وەلاّم: ٣١٥ سێ سەد و پانزەیان ڕەوانەکراو-مرسل-ن.

پرسیار: ژمارەی (نبی) چەندە؟

وەلاّم: ١٢٣٦٨٥سەد و بیست و سێ هەزار و شەش سەد و هەشتا

و پێنجیان -نبی-ن.

پرسیار: لەم ژمارەیە ناوی چەندیان لە قورئان هاتووە؟

وەڵام: لە قورئانی قسەلەجێ ٢٥ بیست وپێنج پێغەمبەر ناویان هاتووە.

پرسیار: ناوەکان کێن؟

وەڵام: لەسورەتی الانعام- لەئایەتی ٨٣تا٨٦/ ناوی ١٨هەژدە پێغەمبەر بەرێز هاتووە، ئەوانی تر بەجیا لە ئایەتەکانی تر هاتوون، لەم ڕیزبەندیە دەیخەینە ڕوو:

پێغەمبەر ئادەم (علیه السلام).

پێغەمبەر ئیدریس (علیه السلام).

پێغەمبەر نووح (علیه السلام).

پێغەمبەر هوود (علیه السلام).

پێغەمبەر صالح (علیه السلام).

پێغەمبەر شوعەیب (علیه السلام).

پێغەمبەر ئیبراهیم (علیه السلام).

پێغەمبەر لووط (علیه السلام).

پێغەمبەر ئیسماعیل (علیه السلام).

پێغەمبەر ئیسحاق (علیه السلام).

پێغەمبەر یەعقووب (علیه السلام).

پێغەمبەر یووسف (علیه السلام).

پێغەمبەر موسی (علیه السلام).

پێغەمبەر هاروون (علیه السلام).

پێغەمبەر یوونس (علیه السلام).

پێغەمبەر ئەییوب (علیه السلام).

پێغەمبەر ئەلیەسەع (علیه السلام).

پێغەمبەر ذو لکیفل (علیه السلام).

پێغەمبەر داوود (علیه السلام).

پێغەمبەر سولەیمان (علیه السلام).

پێغەمبەر ئیلیاس(علیه السلام).

پێغەمبەر زەکەریبا (علیه السلام).

پێغەمبەریەحیا (علیه السلام).

پێغەمبەر عیسا (علیه السلام).

پێغەمبەرموحەممەد (علیه السلام).

پرسیار: کۆتا پێغەمبەر کامەیە؟

وەڵام: پێشەوای مرۆڤایەتی (موحەممەد المصطفى) یە.

پرسیار: دوای پێغەمبەرمان موحەممەد(صلى الله عليه وسلم) هیچ پێغەمبەرێکی تر دێت؟

وەڵام: نەخێر، چونکە پێغەمبەرمان موحەممەد(صلى الله عليه وسلم) دواین وکۆتایی هەموو پێغەمبەرانە.

پرسیار: بەرزو بەرزترین لەنێو پێغەمبەران هەیە؟

وەڵام: بەڵێ، خوای پەروەردگار ئەو ڕەوانەکراوانەی هەندێکیانی بەسەر هەندێك بەرز کردۆتەوە.هەر وەکو خوای گەورە لە قورئانی پیرۆز، لە سوورەتی(البقرە)ئایەتی(٢٥٣)دەفەرموێ: ﴿تلك الرسل فَضَلنا بَعضَهُم على بَعض﴾ واتە: ﴿لەو پێغەمبەرانە ڕێزمان داوە بە هەندێکیان بەسەر هەندێکیاندا﴾

پرسیار: خاوەن عەزمەکان -اولو العزم- کێن؟

وەڵام: (٥) پێنجن، ئەمانەن: (نووح، إبراهیم، مُوسى، عیسى، محمد).

پرسیار: کام لەپێغەمبەران پلە و پایەی بەرزترە و لەسەرەوەی هەموویانە؟

وەڵام: پێشەوای مرۆڤایەتی کە (موحەممەد المصطفى(ص)) یە.

پرسیار: بنەماکانی کەسایەتی پێغەمبەران کامانەن؟

وەڵام: زۆر بنەما هەیە بۆ وێنە:

١-پێغەمبەران مرۆڤ بوونە، نەفریشتە بوونە نە غەیری فریشتە، بەڵام وەحیان بۆ هاتووە.

٢-پێغەمبەران هەموویان پیاو بوونە هیچ کام لەوانە ئافرەت نەبووە.

٣-پێغەمبەران لە گوناهە گەورەکان ولەگوناهی بچووکیش پارێزراو (معصوم) ن، خوای پەروەردگار پاراستوونی لەپێش پێغەمبەرایەتی و دوای پێغەمبەرایەتی.

٤- پێغەمبەران لەرووی جەستەو خورەوشت و فیترەت پاك و تەواوترین وچاکترینی مرۆڤن، خاوەنی بیرو عەقڵێکی گەورەن.

٥-پێغەمبەران لەسەر مەرگ سەرپشککراون حەز بەمانەوەدەکەن لەدوونیا، یان گەرەکیانە بمرن وبگەڕێنەوە بۆ لای خوا"جل جلالە"، دیارە کە زانیویانە کاتی مردنیان هاتووە داوای گەڕانەوەیان کردووە بۆلای خوای پەروەردگار، گەرچی ئیختیاریان پێدراوە.

٦-پێغەمبەران بەلاشە وچاویان خەویان لێکەوتووە، بەڵام دڵیان هۆشیارو بێدارە.

٧-لەهەر شوێنێك وەفاتیان کردبێت، هەر لەو شوێن وجێگایەدا

نێژراون.

٨- زەوی جەستەی پێغەمبەران ناخوات و نارزێنێ.

٩-پێغەمبەران لە گۆڕەکانیاندا زیندوون، لەگۆڕەکانیاندا نوێژدەکەن.

چیرۆکێك دەربارەی وانەی چوارەم

رۆژێکیان چرۆ لەدایکی پرسی: دایەگیان ئایا جگە لە پێغەمبەر موحەممەدە(درودی خوای لەسەربێ) پێغەمبەری دیکەمان هەیە؟ دایکی لەوەڵامدا وتی: بەڵێ، ئێمە کەموسڵمانین بەپێی فەرمایشتەکانی خوای پەروەردگار باوەڕمان بەهەموو ئەو پێغەمبەرانە هەیە کەلای خوای کاربەجێوە بۆ سەر مرۆڤایەتی نێردراون و هەموویان بەیەك چاو سەیر دەکەین، هەر لە پێغەمبەر ئادەمەوە تا دوایین پێغەمبەر کە موحەممەدە(درودی خوای لەسەربێ).

* * *

وانەی پێنجەم

باوەڕکردن بەڕۆژی دوایی

باوەڕ بەڕۆژی دوایی یەکێکە لەو پایانەی کە هیچ گومانی تێدانیە ڕۆژێ دادێ ئەم ژیانی دنیایە بە کۆتادێت و لە ژیانێکی تر خۆمان دەدۆزینەوە، وە مرۆڤ دروستکراوێکی تاك وناوازەیە لە نێو دروستکراوەکانی، خوای پەروەردگار ڕێزی لێناوەو وە زەوی و ئاسمانەکانی بۆ ڕام کردووەو لەخزمەتی ئەودا درووستی کردووە، کەواتە شتێکی ناشایستەیە تەنها شەست حەفتا ساڵێ لەتەمەنی بوەشێتەوەو ئەوەندەی پێڕەوا ببینرێ، دیارە کەمرۆڤیش بێ هودە دروستنەکراوە، لەهەمبەر ئەو کاروکردەوانەی ئەنجامیدەدات جا چ چاکەو چ خراپە لێپێچینەوەی ولێپرسینەوەی دەگەڵ دەکرێ، بەوەی تا چ ئەندازەیەك پابەند بووە بەبەرنامەو شەریعەتی خواوە، دیارە ژیانی ئەم دنیا تەنها شوێنی تاقیکردنەوەیەو مەیدانی پیادەکردنی کردەوەکانە، شوێنی چاندن وڕواندنە، بەرهەم ودروێنە لە ئەوێ ڕۆژێیە کە ڕۆژی دواییە.

بێ گومان ڕۆژی دوایی هەر دێت بەڵام ئێمە نازانین کاتەکەی کەیە، وە گەلێ نیشانە هەیە، بۆ نزیك بوونەوەی ڕۆژی دوایی، بەڵام

هەر کاتێ مرۆڤ بمرێ قیامەتی لێ هەڵدەستێ، بەو واتایەی ئەگەر ژیانی نێو گۆڕی زەحمەت و بەئازاربێ، چاڵێك بێ لەچاڵەکانی دۆزەخ، ئەمەش ژیانی بەرزەخە.

پرسیار: مرۆڤ لە ژیان بەچەند قۆناغ تێدەپەڕێت؟

وەڵام: چوار قۆناغ:

١-قۆناغی نێو سکی دایکی.

٢-قۆناغی ژیانی دنیا.

٣-قۆناغی نێو گۆڕو بەرزەخ.

٤-قۆناغی ڕۆژی دوایی گۆڕەپانی لێپێچینەوە.

پرسیار: کەی ڕۆژی دوایی دێت؟

وەڵام: کەس نازانێت جگە لەخوا.

پرسیار: ڕۆژیی دوایی چەند ناوی هەیە؟

وەڵام: لە قورئانی پیرۆز زۆر ناوی هاتووە، وەك:

١-اليوم الاخر يان الدرالاخره... " ڕۆژی دوایی".

٢-القيامة..."ڕۆژی هەستانەوە".

٣-يوم البعث..." ڕۆژی زیندووبونەوە".

٤-الساعة..."کاتێکی دیاریکراو".

٥-يوم الخروج..."ڕۆژی دەرچوون و چوونەدەر".

٦-يوم الدين..."ڕۆژی سزاو پاداشت".

٧-يوم الفصل..."ڕۆژی لەیەك جیاكردنەوە، یان دادگاییكردن".

٨-يوم الحساب..."ڕۆژی لێپرسینەوە".

٩-يوم الجمع..."ڕۆژی كۆكردنەوە".

١٠-يوم الآزِفة..."ڕۆژی نزیك".

١١-يوم الوعيد..."ڕۆژی هەڕەشەو ترساندن".

١٢-يوم الخلود..." ڕۆژی هەمیشەمانەوە".

١٣-يوم الحسرة..."ڕۆژی پەشیمانی".

١٤-يوم التلاق..."بەیەككگەیشتن".

١٥-يوم التَنَاد..."ڕۆژی یەكتر بانگكردن".

١٦-يوم التغابُن..."ڕۆژی زەرەرلەیەكتردان".

١٧-الواقعة..."ئەو ڕۆژەی كە ڕوودەدات".

١٨-القارعة..."دەنگێكی داچڵەكێنەرو شڵەژێنەر".

١٩-الحاقة..."ئەو ڕۆژەی كە هەقی تێدادەچەسپێ"

٢٠-الطامّة الكبرى..."كارەساتێكی گەورە، كەهەموو شوێنێ دەگرێتەوە".

٢١-الصاخّة..."دەنگێكی بەهێز، گوێیەكان كەڕ دەكات".

٢٢-الغاشية..."داپۆشەر".

پرسیار: لە رۆژی دوایی چی روودەدات؟

وەڵام: فوو بەکەڕەنادەکرێ؟ جاری یەکەم هەموو بوونەوەر بەسەر یەکتر دادەتەپێ و هەرچی لە ئاسمان وزەویدان لە هۆش خۆیان دەچن ودەمرن، دووەم قۆناغ، هەرچی زیندووبووە زیندوو دەکرێتەوە لە گۆڕەپانی کۆکردنەوەو لێپرسینەوە ڕادەوەستن.

پرسیار: لەرۆژی دوای چین ئەوانەی کۆدەکرێنەوە؟

وەڵام: مرۆڤ و فریشتە و جنۆکە و ئاژەڵ دوای زیندوبوونەوە و هەستانەوە هەموویان کۆدەبنەوە لێپرسینەوەیان لەگەڵ دەکرێ.

پرسیار: بێ باوەڕەکان چیان لێ دێ لەم رۆژەدا؟

وەڵام: دڵیان دەکەوێتە لەرزوو چاویان ئەبڵەق دەبێت.

پرسیار: دوای وەستان ولەرزان چی روو دەدات؟

وەڵام: تەرازوی دادگەری خوا دەهێنرێ بۆ کێشانی کاری چاکەوخراپەی مرۆڤ، وە وەرگرتنەوەی لیستی کاروکردەوەکان، ئەوەی بڕواداری چاکەکارە، بەدەستی ڕاست وەریدەگرێ، ئەوەیش بێ بڕواو تاوانبارە بەدەستی چەپە وەریدەگرێ، دواتر بەهەشت دەڕازێنرێتەوە و دۆزەخیش ئاگرەکەی هەڵدەگیرسێنرێت.

پرسیار: دواتر بەرەو کوێ دەڕۆن؟

وەڵام: هەموو مرۆڤەکان بەرێدەکەون بۆ پەڕینەوەیان بەسەر پردی

سەرپشتی دۆزەخ.

پرسیار: بۆچی بەسەر پشتی ئەم پردە تێدەپەڕن؟

وەڵام: تاوەکو ئەوەی بێ بـاوەڕە و تاوانبـارە بکەوێتـە نێویـەوە و بـچێتە خـوارەوە، بەپێـچەوانەوە بـڕواداران وپارێزکـاران دەپەڕنـەوەو رزگاردەبن لە ئاگری ناسۆری بەتینی دۆزەخ.

پرسیار: لەم رۆژە خەڵك جل و پۆشاکیان لەبەردایە؟

وەڵام: نەخێر، خەڵکی هەموو ڕووتن بەپێخواسـی و بـە سـوننەت نەکراوین، چۆن لەدایك دەبن ئاوان.

پرسیار: تیشکی رۆژ چەند لە خەڵکەوە نزیکە؟

وەڵام: بەئەندازەیەکی زۆر کەم، نزیکی میلێك.

پرسیار: میلێك چەندە؟

وەڵام: نزیکەی ١٦٠٩هەزارو شەش سەدو نۆ مەترە.

پرسیار: تین و تاوی تیشکی ڕۆژ چ کاریگەریەکی هەیە؟

وەڵام: خەڵکی بە ئەندازەی زۆری و کەمی تاوانەکانی دەکەونە نێو گەرمی وئارەقەی لەشیانەوە.

پرسیار: هیچ پەناگە و سـایە و سـابات و سـێبەرێك هەیـە لـەم ڕۆژەدا؟

وەڵام: بەڵێ.

پرسیار: کێن ئەوانەی لەژێر ئەو سێبەرەدان؟

وەڵام: حەوت چینن:

١-سەرۆك وئیمامێکی دادگەر.

٢-گەنجێك فرچکی بەپەرستنی خواوە گرتووە.

٣-پیاوێك کە دڵی بەمزگەوتەوە بەندە.

٤-دووپیاو لە پێناوی خوادا یەکتریان خۆشویستووە، هەر لەسەر خۆشویستنی خوا کۆدەبنەوە، هەر بەو خۆشەویستیەوە لێك جیادەبنەوە.

٥-پیاوێك کە ئافرەتێکی خاوەن پایەو جوان بانگی دەکات(بۆداوێن پیسی) ئەویش دەڵێ: من لەخوا دەترسم.

٦-پیاوێك کە خێرێك دەکات هێندە بەپەنهانی دەیکات کە ئەگەر لای راستی بیبەخشێ لای چەپی پێی نازانێت.

٧-پیاوێك کە بەتەنها یادی خوا دەکاتەوە و چاوی پڕدەبن لەئاو(مەبەست گریان وفرمێسك ڕشتنە).

تێبینی: هەر وەکو زانایان دەفەرموون ئەو سیفەتانە تایبەت نین بە پیاوانەوە، بۆ ئافرەتانیشە.

پرسیار: لەم ڕۆژە هیچ کردەوەیەك بزردەبێ؟

وەڵام: نەخێر، تەنانەت بە قەد قورسایی گەردیلەیەك چاکەو خراپەت کردبێ دەیبینیتەوە.

پرسیار: کێ لەم ڕۆژە بەهانای کێ دێت؟

وەڵام: کەس بەهانای کەسەوە ناهێت، مەگەر خوا لێت خۆشبێ و شەفاعەت و تکای پێغەمبەری خوا(صلی الله علیه وسلم).

پرسیار: ژیانی ناو گۆڕ چیە؟

وەڵام: دوای ئەوەی مرۆڤ دەمرێ، قۆناغی نێو گۆڕ دەست پێ دەکات، دوو فریشتە پرسیاری لێدەکەن، ئەگەر باوەڕداربێت نازونیعمەتی تێدایە بۆ ئەو، بۆ بێ بڕواو تاوانبارو خراپەکاریش ئەشکەنجەو ئازاری تێدایە.

پرسیار: پرسیارەکانی ناو گۆڕ چین؟

وەڵام:

١-خوای تۆ کێیە؟

٢-ئایینت چیە؟

٣-ئەو پیاوەی ناردرا بوو بۆ لای ئێوە کێ بوو؟

پرسیار: وەڵامی ئەم پرسیارانە چین؟

وەڵام:

١- خوای پەروەردگارە — الله-یە.

٢-ئایینی ئیسلامە.

٣-موحەممەدە (صلی الله علیە وسلم) کە رەوانەکراو و پێغەمبەری خوابوو .

پرسیار: نیشانەکانی رۆژی دوایی چین؟

وەڵام: زۆر نیشانەی هەیە کە دەکرێن بەچوار بەشەوە:

یەکەم: ئەو نیشانانەی رووینداوەو تێپەڕیوون، وەك:

١-هاتنی پێغەمبەری کۆتا ژیان(صلی الله علیه وسلم).

٢-لەتبوونی مانگ.

٣-دەرچوونی ئاگرەکەی حیجاز، کە لە شاری بوسڕا رووناکی وبڵێسەی دەرکەوت.

٤-نەمانی سەرانەو خەراج.

دووەم: ئەو نیشانانەی کە ڕابردوو و ڕوویانداوەو ئێستاش بەردەوامن، بۆ وێنە:

١-سەقامگیربوونی ئیسلام و دەسەڵات پەیداکردنی بەسەر زۆر شوێندا .وەك (بەتەنها رۆیشتنی کەسێ لە صنعاوە بۆ حضرموت) یان (لەنێوچوونی کیسرا) یان (ئازادکردنی قسطنطينية) واتە ئەستەنبۆلی ئێستا.

٢-پەیدابوونی چەند دەججال و بانگەشەکەری پێغەمبەرایەتی: نزیکەی ٣٠ کەس کەهەموویان درۆزنن، ئەوانەی رووپانـدا وەك: (مسیلمة الكذاب، اسود العنسی، سجاح اليمانة، طليحة الاسدی).

٣-ئاشوب وشەرِوشۆ، زانیاری کەم دەبێ، نەزانین زۆر دەبێ، داوێن پیسی زۆر دەبێ، شەرابخۆری زۆر دەبێ، پیاو کەم دەبن ژن زۆر دەبن، تا ئەو ئاستەی ٥٠ ئافرەت تەنها یەك پیاو سەرپەرشتیان دەکات.

٤-خەڵکی پێخواس و رووت وشتر لەوەرێن و مەرِ لەوەرێن ببینی کە پیشبرِکێ لەبەرزکردنەوەی کۆشك وتەلار دەکەن.

٥-یارمەتی دانی ئەهلی کوفرو خۆشویستنی دنیاو پشت لـەمردن و بوغزاندنی.

٦-پەیدابوونی پیاوانێك قامچی لەدەست بەچەشنی کلکی مانگـا لەخەڵك دەدەن، ئافرەتێکی خۆداپۆشەری رووت، خەڵك لادەری رِێ لێ ون بوو.

٧-پیاوی درۆزن بە راست دەزانرێ وبەپێچەوانەوە پیـاوی راسـتگۆ بە درۆزن هەژماردەکرێ، ئەمیندار بەخیانەتکار، خیانەتکار بە ئەمین دەدرێتە قەڵەمێ.

سێیەم: ئەو نیشانانەی کە هێشتا نەهاتوون:

١-دووبـارە گەڕانـەوەی دوورگـەی عـەرەبی بـەڕووبارو بێـستان وباغات وپارە زۆر دەبێت تا ئەو ئەندازەی زەکاتی ماڵی خـۆی دەدات کەسی چنگ ناکەوێ لێی وەرگرێ.

٢-دڕندە قسە لەگەڵ خەڵکی دەکات، سـەری قەمـچی و لاسـکی پێڵاوەکەی پیاو قسەی لەگەڵ نەکات، ڕانی خـۆی هـەواڵی پێنـەدات بەوەی کە دوای خۆی ماڵ وخێزانی چیان باسکردووە.

٣-وشك بوونی ڕووباری فوڕات ودەرکەوتنی خەزێنەیەکی زێڕ.

٤-جەنگ دەگەڵ جولەکە بەرپادەکرێ و بـەرد بـانگی موسـڵمان دەکات کە ئـەوە جولەکەیـەو لـە پـشتمەوەیە خـۆی پـەناداوە، وەرن بیکوژن.

٥-هاتنی موحەممەدی مەهدی.

چوارەم: ئەو نیشانانەی دوورن هێشتا نەهاتوون:

١-هاتنی دەججال.

٢-هاتنەخوارەوەی حەزرەتی عیسا(علیه السلام).

٣-دەرچوونی یەئجووج ومەئجووج.

٤-پەیدابوونی دووکەڵ.

٥-٦-٧-ڕۆچوونی سێ شوێن لە ڕۆژهەلات وڕۆژئاواو دورگەی عەرەب.

٨-هاتنە دەرەوەی زیندەوەری زەوی.

٩-هەڵهاتنی خۆر لە خۆرئاواوە.

١٠-ئاگرێك كە خەڵك بەرەو شام ڕاپێچ دەكات.

چیرۆكێك دەربارەی وانەی پێنجەم

ڕۆژێكیان ئاكام لە باوكی پرسی: باوكە گیان حیكمەت لە خەوتن چییە؟ بەڕاستی سەیرە..لەوەڵامدا پێی وت: خەوتن نیشانەیەكە پێمان ڕادەگەیەنێ كەهەموو مرۆڤێك كاتێ دەخەوێ ئاگای لەم دنیایە نامێنێ و كەچی زیندووە، ئەمەش ئەوەمان بۆ دەردەخات كەدەبێ باوەڕمان بەوە هەبێت ڕۆژێ دادێ هەر وەكو چۆن خوا لە نەبوونەوە دروستی كردووین، ئاوا جارێكی تر دەمانمرێنێ و دووبارە زیندوومان دەكاتەوە، چونكە ئەو شتانەی لەسەر زەوی دەیبینین هیچیان دادگەری تەواومان پیشان نادات، مەگەر دەبێ ڕۆژێك دابێ خوای گەورە دادگەری خۆیمان بۆدەرخات، ئەویش دوای مردن زیندوو بونەوەمانە.

* * *

وانەی شەشەم

باوەڕکردن بە قەزاو قەدەر

یەکێکە لەو پایە گرنگانەی کە پێویستە موسڵمانان لە دەروونەوە بروایان چەکەرەو گەشە بکات، بەوەی هەر خۆشی وناخۆشییەك کاروکردەو پێشهاتێك تاڵی وسوێرییەك دێتەبەردەمی ویست و ئیرادەی خوای لەسەرە.

پرسیار: قەدەر یانی چی؟

وەڵام: یانی ئەندازەگیری ونەخشەکێشان و بەرنامەدانانی خوا بۆ هەرچی هەبووەو هەیەو دەبێ، هەر لە ئەزەلەوە هەتا ئەبەد.

پرسیار: قەزا یانی چی؟

وەڵام: حوکم کردنی خوا بەجێ بەجێکردنی ئەو شتانە کە لەئەزەلەوە زانیاری وئیرادەی بێ سنوری پەیوەندییان پێوە بەستوون لە کات و شوێنی تایبەتیدا و بەشێوەو چۆنیەتی دیاریکراویان.

پرسیار: دەتوانی بەکورتە باسێ ئەم بابەتە ڕۆشن بکەی؟

وەڵام: بەڵێ، بۆ وێنە: هەر کتێبێك بەر لەوەی بنوسرێ و چاوی بەدونیای ڕوون هەڵێنێ، خاوەنەکەی - واتە دانەرەکەی- ئەندازەو چیەتی وچۆنیەتی لەخەیاڵ و بیرو هۆشی خۆیدا دەچەسپێنێ و

وێنەیەکی وەهمی بۆ دەکێشێ، دواتر دەست دەکات بەنووسینی ودارشتنی و دێتە جیهانی واقیعەوە، هەڵبەتە بەبیرو خەیاڵ داهێنرانی کتێبەکە قەدەرە، نوسرانیشی قەزایە.

پرسیار: ئەو کار و شتانەی مرۆڤ ئەنجامی دەدا خوا بەئاگایە لێیان؟

وەڵام: بەڵێ، هیچ شتێ بێ ئاگاداری ئەو و ویستی ئەو ڕوونادات.

پریسار: پایەی ئیمان بەقەزاوقەدەر چین؟

وەڵام:

١-دانهاێنان بەزانیاری بێ سەرەتایی خوا، هەر لە ئەزەلەوە هەموو شتێکی زانیوە، بۆ وێنە: بڕواو چاکەی بڕواداران وبێ بڕوایی وخراپەی بێ بڕوایان وخراپەکاران.

٢-دانهێنان بەوەدا کە خوا هەموو شتێکی تۆمارکردوەو نووسیوە، بەر لەوەی دروستی بکا، بۆ وێنە: پێش هەموو دروستکراوەکانی(لوح المحفوظ)ی دروستکردوەو هەموو شتێکی تیانووسیوە، وەك لەفەرمودەدا هاتووە: خوا ئەندازەی دروستکراوەکانی نووسیوە پێش ئەوەی کە ئاسمانەکان وزەوی دروست بکات بە پەنجا هەزار ٥٠٠٠٠ساڵ.

٣-دانهێنان بەوەدا بەبێ ویست وخواستی خوا هیچ شتێ نەبووەو

هیچش نابێت.

٤-دانهێنان بەوەدا کە خوای پەروەردگار هەموو شتێکی دروست کردووە، جگە لەو بەدیهێنەری هیچ شتێك نیە، کەواتە هەر خوا خۆی بەدیهێنەری هەموو شتێکە.

پرسیار: بڕیاری خوایە کەسێ خراپەیەك دەکاو دواتر بڵێ هەر دەبوایە ئەو کارە روویدابوایە؟

وەڵام: نەخێر، خوا بەئاگایە لەهەموو شتێ، بۆ وێنە: دزی کردن گوناهێکی گەورەیە، بابای دزیکەر پاساو بێنێتەوە بەوەی هەر دەبوایە ئەو کارەبکەم خوا ئاوا ویستی لەسەر بووە، ئەمە هەڵەیە، چۆن؟ با نموونەیەك بێنینەوە بۆ زێتر روون بوونەوە: جارێکیان دزێکیان گرت وهێنایان بۆ لای خەلیفەی موسڵمانان عومەری کوری خەتتاب(خوای لێی رازیبێ) خەلیفە فەرمووی: بۆچی دزی دەکەی؟ وتی: بڕیاری خوایە، هەر دەبێ دزی بکەم، ئینجا خەلیفە فەرمووی: ٣٠سی جەڵدەی لێبدەن ودەستیشی ببڕن، وتیان: تەنها دەست بڕینەکە بەس نییە؟ واتە سی جەڵدەکە زیادە، فەرمووی: دەست بڕینەکە لە جیاتی دزیەکەیەتی، بەڵام سی جەڵدەکە لەجیاتی ئەو درۆیەی بەدەم خواوە دەیکات کە دەڵێ: بڕیاری خوایە هەر دەبێ دزی بکەم، کەواتە ئەو کەسانەی کاروکردەوەی دزێو و ناشیرین دەکەن، دەڵێن چارەنووس

وابووه دەبوایە هەر ڕوویدات.

پرسیار: خێرو خۆشی وچاکەوخراپە توشی مرۆڤدەبێ بۆچی؟

وەڵام: هەموو بڕیارەکانی خوا "چ چاکە چ خراپە" هەمووی بۆ ئەوەیە تا مرۆڤی پێ تاقیبکرێتەوە.

پرسیار: هەندێ شت هەیە مرۆڤ بەخراپ تێدەگا، سەرنجام بەچاکە بەسەری دەشکێتەوە ئەمە یانی چی؟

وەڵام: لە هەقیقەتدا بڕیارو فەرمانەکانی خوا هەمووی خێرو چاکەن بۆ مرۆڤ، گەرچی بە ڕواڵەت وانەبێت، بۆ زێتر ڕوونبوونەوەی ئەم باسە وێنەیەك دەهێنینەوە:

سەعیدی کوڕی موسەییب دەڵێ: جارێ لوقمان ئامۆژگاری کوڕەکەی دەکردو پێی دەوت: ڕۆڵەکەم هەرچی هاتە ڕێگەت تاقیکردنەوەیە، گەرچی تۆ خراپەیەك دێتەپێشت بە خیانەت وخراپی هەژماردەکەی، بێ ئاگا لەوەی بە چاکە بەسەرتا دەشکێتەوە، کوڕەکەی وتی: ناتوانم وابم تا خۆم هەڵی نەسەنگێنم، لوقمان وتی: خوا پێغەمبەرێکی ناردووە بابڕۆین بۆ لای تا بۆمان ڕوون بکاتەوە، هەر دووکیان بەرێکەوتن و سواری گوێدرێژێك بوون وە توێشوویان هەڵگرت، چەند شەو و ڕۆژێك ڕۆیشتن وماندوو بوون، چوونە ئەشکەوتێك حەسانەوە، دیسانەوە ڕێگەیان دایەبەر، گەرما زۆری بۆ هێنان و ئاو وتێشوویان پێنەماو گوێدرێژەکانیشیان لە پێکەوتن، ناچار دابەزین وبەپێ

ڕێگەیان گرتە بەر، لەم کاتەدا لوقمان دوکەڵ و ڕەشاییەکی لە دوورەوە بەرچاو کەوت، لە دڵی خۆیدا فەرمووی: ڕەشاییەکە دارو درەختە، دووکەڵەکەیش ئاوەدانی و مەڕو ماڵاتە، ڕۆیشتن کت وپڕ ئێسقانێك چوو بە قاچی کوڕەکەیداو لەسەر پێیەوە دەرهات و بێ هۆش کەوت! لوقمان کە تەماشای کرد پەلاماری برد بۆ کوڕەکەو بەددان ئێسقانەکەی دەرهێناو بۆی بەست وتا ئەندازەیەك بۆی بێتاقەت بوو، وە چەند فرمێسکێك لە چاوی کەوتنە خوارە، کەوتنە سەر گۆنای کوڕەکە، هاتەوە بەرخۆی و ڕووی کردە باوکی وتی: بابە تۆ دەڵێی ئەمە باشترە بۆت کەچی خۆیشت دەگریت..! ئاخر پێم ناڵێیت ئەم ڕووداوە باشیەکەی کامەیە؟! پێم ئاوای بەسەرداهات و ئاو وخۆراکیشمان پێنەماوە؟ لوقمان وتی: ڕۆڵە وادەزانم ئەوەی لێت لاداوە بەهۆی ئەم ڕوداوەوە زۆر زۆر گەورەترە لەم کارەساتە، لەو وتووێژەدا بوون لوقمان تەماشای بەردەمی کرد نەدووکەڵ دیاربوو، نە تارمایی، کەوتە گومانەوە بڵێی هیچم بەرچاو نەکەوتبێت، نەخێر بێگومان دووکەڵ و ڕەشاییم بەر چاو کەوت، بەڵام وا دەردەکەوێ خوای بەدەسەڵات کارێکی کردووە، لەم وتووێژەدا بوون کتوپڕ ئەسپ سوارێك پەیدابوو، لەهەوا تیژتربوو، ئینجا لە لوقمانی خووری بەسەریا وتی: تۆ لوقمانی وتی بەڵێ، وتی: ئەوە ئەو کوڕە تێنەگەیشتوەت چی وت؟ لوقمان وتی: تۆ کێیت دەنگت هەیەو

ڕەنگت نیـە؟ وتـی: مـن جـبریلم، مەگـەر پێغەمبـەرێکی مورسـەل ببینێت بۆیە نامبینیت، ئاگات لێ بوو کوڕەکەت چی وت؟ وادەزانـێ هەرچی ئەو حیکەمەتەکەی نەزانێ ئیتر لە خۆیـەوە پەیـدا بـووە بـێ هودە، باوا نەزانێ، خوای گەورە فەرمانی پێکردم بە نغرۆ کردنی ئـەم شارە کە ئێوە بۆی دەڕۆیـشتن، ئینجـا منـیش داوام کـرد لـە خـوای پەروەردگار کە ئەندازەیـەك ئێـوە ڕاگـیر بکـات تـا مـن هەڵدەسـتم بەکارەکەی خۆم، نەوەکو ئێوەش لەگەڵ ئەوانا تیابچن، ئـەوەبوو خـوا بەم شێوەیە دوایخستن، ئەگەر دوانەکەوتنایە ئێوەش تیادەچوون، ئینجا جوبریل دەستی هێنا بەقاچی کوڕەکەیدا خـوا شـیفای بـۆ نـارد، ئـاو وخۆراکەکەشیان وەك خۆی لێهاتەوە دوای ئەوە بـەهێزی هـەموویانی هەڵگرت ودەست بەجێ گەیاندنیانەوە جێی خۆی.

چیرۆکێك دەربارەی وانەی شەشەم

ڕۆژێکیان مەڕووە لە دایکی پرسی: دایە گیان هەموو ئەو شـتانەی توشمان دێت، هەمووی قەزاو قەدەرە؟ لە وەڵامدا دایکـی وتـی: بـەڵێ، قەزا و قەدەر یەکێکە لەپایەکانی ئیمان، دەبێ باوەڕمان بـەوە هـەبێت هەر شتێ خوا لە چارەیدا نوسی بێ، ئەو شتەمان دێتە ڕێ، بۆ نمونـە: مردن ئایا کەس هەیە بتوانێ و بڵێ من نامرم؟ بۆیە هـیچ شـتێ بـێ ئاگاداری ئـەو و ویـستی ئـەو ڕوونـادات، تەنانـەت هـەڵوەرینی ئـەو گەڵایەی لە لق وپۆپی دار هەڵدەوەرێ.

ئایینی ئیسلام

ئیسلام: دینی خوای پەروەردگارە، کە بریتیە لە قورئانی پیرۆزو فەرمایشتەکانی پێغەمبەر(صلى الله عليه وسلم)، جگە لە دینی ئیسلام هیچ دین وبەرنامەیەکی دیکە جێگای پشت پێبەستن و کارپێکەرنیە، لەلای خواش تەنها ئیسلام قەبوڵەو وەردەگیرێ ودینی راست وهەق وپەسندکراوە، بۆیە پێویستە مرۆڤ تەنها شوێن دینی خوا بکەوێ کەئیسلامە، خوا دەفەرموێ: ﴿بەڕاستی بەرنامەو دین لەلای خوا تەنها ئیسلامە﴾.

پرسیار: ئیسلام یانی چییە؟

وەڵام: واتە: گەردن کەچی وملکەچی بۆ خوای پەروەردگار.

پرسیار: ئیسلام چیە؟

وەڵام: ناوی بەرنامەو دینی ڕاست و پەسندی خوایە.

وانەی هەشتەم

بەندایەتی و خواپەرستی

بریتییە لە گوێڕایەڵی وگەردن کەچی بۆ خوای پەروەردگار، عیبادەت وخواپەرستیت بەپاکی و بەدڵسۆزی تەنها بۆ خوابێت، وە پابەند بوون بەو فەرمانانەی کە خوای پەروەردگار کردوونی چ لە قورئانی پیرۆز یان لە فەرمایشتەکانی پێغەمبەر، پێناسەیەکی تری بەندایەتی بریتییە لە: هەر شتێك کە خوای پەروەردگار خۆشی بوێ ولێی رازیبێ، جا چ وتە و گوفتاربێت، چ لەهەڵسوکەوت وکردەوەکان، بە ڕوون وئاشکرابێ یان لەپەنهان ونهێنیبێت.

مرۆڤ بەهۆی کردەوەکانی بەندایەتی خۆی دووپاتدەکاتەوە بەوەی بڕوابێنێ بە پایەکانی ئیمان وئیسلام، تا ئەو ئاستەی دەبێتە خۆشەویستی خوا، وە بەتەواوەتی گەردنکەچ بێت، ئەو کاتە بەندایەتی دێتەدی.

پرسیار: بەندە کێیە؟

وەڵام: بەندە ئەو کەسەیە ملکەچ بێت بۆ خوای پەروەردگار، خوای خۆشبوێت و پیادەی شەرعی خوابکاو رێ و شوێنی

پێغەمبەریش(صلی الله علیه وسلم) بگرێتەبەر.

پرسیار: بەندایەتی چییە؟

وەڵام: کاتێ بەندە ملکەچ دەبێ بۆخوا، لە دەم و ساتی ملکەچ و پابەندبوونی بەشەریعەتی خواوە، دەبێ ئەو بەجێهێنانەی کە خوا فەرمانی پێکردوە لە قسە و گوتار و کرداری ڕەنگبداتەوەو بەرجەستەبێ.

پرسیار: ئەم بەندایەتیە بەچی دێتەدی؟

وەڵام: بەر لەهەموو شتێ دەبێ بڕوای تەواوی بەسەرجەمی برگەو لق وپۆی پایەکانی ئیمان وئیسلام هەبێ، گەر تەنها بڕوای بەیەکێ لەمانە نەبێ بەندایەتیەکەی ناتەواوە، وە بەدڵسۆزی وخوامەبەستبوون ئەو کاروکردەوانە بەجێبهێنێ، وە دەبێ لەسەر شەریعەت وبەرنامەی ئایینی ئیسلام بێ.

* * *

وانەی نۆیەم

دین " ئایین"

بۆ ئاشنابوون و زێتر بەرچاو روونی لە واتا و چەمکی دین دەبێ چاوێك لە قورئانی قسەلەجێ بروانین، دەبینین بە چوار واتایان هاتووە:

یەکەم: بە واتای سزاو پاداشت دێ.

دووەم: بەواتای گەردن کەچی دێ.

سێهەم: بەواتای بەرنامەی ژیان دێ.

چوارەم: بەواتای ئیسلام دێ.

پرسیار: جگە لەدینی ئیسلام دینی تر هەیە؟

وەڵام: بەڵێ، وەك دینی یەهوودیەت - جولەکە- یان دینی نەصرانیەت - مەسیحی- .

پرسیار: دینی هەق کامەیە؟

وەڵام: دینی هەق وپەسندکراو لای خوا ئیسلامە.

پرسیار: ئەی دینەکانی تر چین؟

وەڵام: مەبەست لە یەهودی ونەصرانی، ئەمانە لە ئەسڵدا هەق و

راستێ لەلایەن خوای پەروەردگار بۆ پێغەمبەران(سەلامی خوایان لەسەر بێ) نێردراون، بەلاّم دواتر دەستکاری وگۆڕانیان بەسەردا هاتووە لەلایەن مرۆڤەوە، بۆیە دینی ئیسلام راست کەرەوەیانە، وەئەمانەش قەبووڵ و وەرناگیرێ لەلایەن خواوە، چونکە خوا دەفەرموێ: ﴿هەر کەسێ جگە لە ئیسلام دینێکی تر بخوازێ و شوێنی بکەوێت لێی قەبووڵ ناکرێ﴾.

* * *

وانەی دەیەم

پایەکانی ئیسلام

١-شایەتمان.
٢-نوێژ بەرپاکردن.
٣-زەکات دان.
٤- ڕۆژووی مانگی ڕەمەزان.
٥-حەج کردنی ماڵی خوا.

یەکەم: شایەتمان

شایەتمان ئەوەیە شایەتی بدەی بەوەی کە جگە لەخوا هیچ پەرستراوێ نیە، وە شایەتی بدەی بە پێغەمبەرایەتی پێغەمبەرمان، بەوەی موحەممەد(صلی الله علیه وسلم) نێردراو و ڕەوانەکراوی خوایە.

پرسیار: چۆن شایەتمان بهێنین؟

وەڵام: دەڵێی: اشهد أن لا اله الا الله، و اشهد أن محمدا رسول الله.

پرسیار: شایتمان یانی چی؟

وەڵام: شایەتی دەدەم کە هیچ پەرستراوێکی بەراست نیە، جگە لە خوا (الله)...وە شایەتی دەدەم کە موحەممەد(صلی الله علیه وسلم) پێغەمبەرو ڕەوانەکراوی خوایە.

پرسیار: تەنها بەزمان ئەم ڕستەیە بڵێین؟

وەڵام: نەخێر، دەبێ بەدڵ و بەقسە و بەکردارەکان بیسەلمێنین.

وانەی یانزەم

نوێژ بەرپاکردن

خوای پەروەردگار مرۆڤ و پەری بۆ ئەوە دروست کردوون تا بیپەرستن و فەرمانبەرداربن، جا بەم هۆیەوە خواپەرستی وبەندایەتی کردنی مرۆڤ لەپێناو وەدەستهێنانی رەزامەندی خوایە کە ئەنجامی دەدات ، لەم روانگەوە پێغەمبەرانیش(سەلامی خوایان لەسەربێ) هەر بۆ ئەو مەبەستە نێردراون تا مرۆڤ لە نەزانی و تاریکی دەربێنن و رووەو خواناسی و بەندایەتیان ببەن، بەپێی ئەو یاساو بەرنامەیەی خوای پەروەردگار بۆ مەردومی داناوە ، یەکێك لەو خواپەرستیانەی مرۆڤی موسڵمان جێبەجێی دەکات نوێژە.

هەڵبەتە نوێژ کۆڵەکەی دینەو تاکە خواپەرستییە کەلە ئاسمانێ دا "الاسراء والمعراج" لەسەر موسڵمانان فەرزکرا، وچاکترینی کردەوە و مەزنترین وبەرزترینی بەندایەتی وگەردنکەچیە، نوێژ گفتوگۆو قسەکردنە لەگەڵ خوا..نوێژ پەیمان بەستنە لەگەڵ خوا.. نوێژ رەزامەندی خوایە..نوێژ کلیلی بەهەشتە..نوێژ جەنگانە لەگەڵ شەیتان..نوێژ قەڵغانی باوەڕدارە..نوێژ رەوێنەوەی خەم و دڵتەنگییە، ئارامگرییە..نوێژ رێگەی بەختەوەرییە..نوێژ هێز و توانایی رۆحە،

فێنکی دەروونە.. نوێژ مەشقە، وەرزشە..نوێژ پاك وخاوێنییــە، نوێــژ چــاکەکاری ،دەســتپاکی ،داوێــن پــاکی، دەمپــاکی، لێبــوردەیی ، رووخۆشی لەدواوەیە.. بەلاَم چ نوێژێ؟! نوێژێك کـەخوای پـەروەردگار داوای دەکـا، وە یەکـەم شـتە لــە رۆژی دوایـی بەنـدەکان لەسـەری لێپێچینەوەیان لەگەڵ دەکـرێ نوێـژە ، پێغەمبـەر (صـلى الله علیـه وسلم) واتە : {یەکەم شتێك کە بەندەی لەسەر موحاسەبەدەکرێت لـە رۆژی دوایی نوێژە، جـا ئەگـەر نوێژەکـەی چـاك بـوو، ئـەوە هـەموو کردەوەکـانی تریـشی چـاك دەبێـت، وە ئەگـەر خـراپ بـوو هـەموو کردەوەکانی دی خراپ دەبێ} الطبراني ریوایەتی کردوە.

بۆیــە دەبــێ نوێــژەکانمان بــەجوانی ورێــك وپێکــی وخـشوعی وملکەچـی وخوامەبەسـت بـوون وبـێ رووپامـایی ئـەنجام بـدەین وکەمتەرخـەم نـەبین ، تـا بـەر هەڕەشـەی خـوا نەکـەوین هـەروەکو دەفەرموێ: واتە: {وای بۆ نوێژ کەران ئەوانەی کە لە نوێژەکەیان بـێ ئاگان ئەوانەی کە ڕوپامایی دەکەن}، پێویـستە ئێمـەش نوێـژەکانمان بە شێوەیەکی جوان ورێك وپێك ئەنجام بدەین و بەرپا بکەین.

پرسیار: پێویستە بەر لەنوێژکردن چی بکەین؟

وەلاَم: زۆر هەنگاو هەیە بیگرینە بەر، بۆ وێنە: خۆپاککردنەوە لـە لەش پیسی ودەست نوێژو کاتی بانگ و...هتد.

پرسیار: چۆن دەست نوێژ دەگرین؟

وەڵام: بەپێی ئەم شێوازی خوارەوە:

١-نیەتهێنان بەدڵ.

٢-شۆردنی دەم وچاو.

٣-شۆردنی هەر دوو دەستان لەگەڵ ئانیشکەکانی.

٤-مەسحکردنی بەشێکی سەر، دەست هێنان بەتەڕی بەسەر سەردا.

٥-شۆردنی هەر دوو پێیەکان لەگەڵ گۆزینگەکانی، قولەپێ.

٦-بەجێهێنانی ئەم خاڵانە بەرێز لەدوای یەك بەبێ پاش وپێش خستن.

تێبینی: مامۆستای بەرێز دەتوانی سوننەتەکانی دەستنوێژ بۆ رۆڵەکەت باس بکەین، چونکە ئێمە بەپێی ئایەتی قورئان باسمانکردوە.

پرسیار: چۆن بانگ دەدرێ؟

وەڵام: بەم شێوەیە:

الله اکبر   الله اکبر

الله اکبر   الله اکبر

اشهد ان لااله الا الله

اشهد ان لااله الا الله

اشهد ان محمدا رسول الله

اشهد ان محمدا رسول الله

حي على الصلاة

حي على الصلاة

حي على الفلاح

حي على الفلاح

الله اكبر   الله اكبر

لااله الا الله

پرسیار: ئایا هیچ گۆڕانكاری بەسەر دێت؟

وەڵام: نەخێر، تەنها لە نوێـژی بـەیانی لـەدوای حـي علـى الفـلاح سوننەتە دوو جار بوترێ: " الصلاة خير من النـوم" واتـە: نوێـژ لـە خەوتن باشترە.

پرسیار:لە شەو و رۆژێكدا چەند جار بانگ دەدرێ؟

وەڵام: لە شەو و رۆژێكدا (٥) پێنج جار بانگ دەدرێ.

پرسیار: چۆن وەڵامی بانگ دەدەیتەوە؟

وەڵام: هەر كاتێ گوێت لـە بـانگ بـوو یـا ئیقامـەت، سـوننەتە ئێمەش وەكو بانگوێژ، وشەكان بڵێینەوە، تـەنها لـەكاتی گەیـشتنە"

حي على الصلاة ، حي على الفلاح" دەڵێین: " لاحول ولا قوة إلا بالله" .

پرسیار: كاتێ بانگ تەواو بوو چی بكەین؟

وەڵام: سوننەتە بڵێین: ﴿أللهُمَّ ربَّ هذه الدَّعوة التامةِ والصلاة القائمة ات محمداً الوسيلة والفضيلةَ وابْعَثهُ مقاماً محموداً الذى وعدْتَهُ﴾ئیمامی البخاری ریوایەتی كردووە.

پرسیار: لە شەو و رۆژێكدا ژمارەی نوێژە فەرزەكان چەندن وكامانەن؟

وەڵام: لە شەو ورۆژێكدا (٥) پێنج نوێژ لەسەرمان فەرز كراوە، كەبریتین لەمانە:

١-نوێژی بەیانی = ٢ = ركعاتە.

٢-نوێژی نیوەڕۆ = ٤ = ركعاتە.

٣- نوێژی عەسر = ٤ = ركعاتە.

٤- نوێژی شێوان "مەغریب" = ٣ = ركعاتە.

٥-نوێژی خەوتنان"عشاء" = ٤ =ركعاتە.

پرسیار: مەرجەكانی دروستی نوێژ چین؟

وەڵام: چەند مەرجێكە وەك:

١-هاتنی كاتی بانگ.

٢-پاکی لە لەش پیسی وبێ دەست نوێژی، واتە: بێ مەرجەکانی دەست نوێژ، نوێژ دروست نیە.

٣-پاك وخاوێنی لاشو جل وبەرگ وجێگا و شوێنی نوێژکردن.

٤-خۆداپۆشین، بۆ پیاوان لەسەرووی ناوك تا خوار ئەژنۆ، بۆ ئافرەتان هەموو لاشەیان جگە لە رووخسار و لەپەدەستانی.

٥- رووکردنە رووگە" قیبلە" .

پرسیار: چۆن قامەت دەکرێت لە دەمی هەستان بۆ نوێژبەرپاکردن؟

وەڵام: قامەت لەو کاتە دەکرێ کە کاتی نوێژ هاتبێ، ئا بەم شێوەی خوارەوە:

الله اکبر الله اکبر

اشهد ان لااله الا الله

اشهد ان محمدا رسول الله

حي على الصلاة

حي على الفلاح

قد قامت الصلاة

قد قامت الصلاة

الله اکبر الله اکبر

لااله الا الله

پرسیار: چۆن نوێژ دەکەیت؟

وەڵام: بەم شێوازەی لای خوارەوە:

١- نیەت - نیاز -

بەر لەهەموو شتێ هەر کارو کردەوەیەکی خواپەرستی ئەنجامی دەدەیت نیازو نیەتی دڵە، وە بێ نیەت ودڵسۆزی بۆ خوا دانامەزرێ و، وەرناگیرێ: پێغەمبەر(صلی الله علیە وسلم) دەفەرموێ:﴿إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى﴾ رواه البخاري ومسلم/ واتە:{کاروکردەوەی ئادەمیزاد بەنیازو خواستی ناو دڵی نەبێ دانامەزرێ هەموو کەسێك هەر پاداش وسزای نیازو خواستی ناو دڵی خۆی پێ دەگا }.

لە دەستپێکدا نیەت دێنی بەوەی بیزانی ئەو نوێژەی بەرپای دەکەی فەرزە یان سوننەتە .. بەکۆمەڵ یا بەتەنهایت.چ نوێژێکەو چەند ڕکاتە، دەبێ لەدڵی خۆتدا بەزمانی دڵ بیڵێیت.

٢- وتنی - الله اکبر- ی نوێژ دابەستن

دوای نیەت هێنان تەکبیرەی ئیحرام — الله اکبر- وتنە.

٣- وەستان وچۆنیەتی دەست بەرزکردنەوە

*وەستان بەپێوە لەنوێژە فەرزەکان.

* کەسێ نەشێ ونەتوانێ بەپێوە ئەنجامی بدات، دەتوانێ بەدانیشتنەوە نوێژ بەرپابکات.

* وێك نەهێنانەوەو جیاکردنەوەو دوور خستەوەی پێەکانت لەیەکتر، وەك سوننەتە بەقەد بستێ لێك دووربن.

*بەرزکردنەوەی دەستەکانت لە پێشی یا لە دوای یا ئەوەتە لەگەڵ وتنی" الله اکبر " هەردووك دەستەکانت بەرزبکەوە.

*لە کاتی دەست بەرزکردنەوە با پەنجەکانت نە زۆر پێکەوە نووساوبن، وە نە بەو ئەندازە کراوەو بڵاوبن، بەڵکو لەبارێکی ئاسایی بن.

* بەرزکردنەوەی دەستەکانت تا ئاست و رادەی شانەکانت یان تا نزیك ئاستی نەرمەی گوێکانت.

* هەر یەکێ لەمانە ئەنجام بدەیت سوننەتەو درووستە.

٤- چۆنیەتی و دانانی دەستی راست بەسەر دەستی چەپە

زانیت بەرزکردنەوەی هەردووك دەستانت تا چ ئاستێکن، ئەوسا دوای هێنانە خوارەوەی، دانان وخستنەسەر یەکتری دەستی راست بەسەر دەستی چەپە.

*دەستی راستت لەسەر پشتی دەستی چەپت دانێ.

*دەستی راستت لەسەر جومگەو بازنەی دەستی چەپ دانێ.

*دەستی راست دانان لەسەر مەچەك و باسك ودەستی چەپت.

* هەر یەكێكیان ئەنجامدەیت سوننەتەو دروستە.

٥- شوێنی دانانی دەستەكان

دانــان وچــۆنیەتیەكەمان زانــی ئێــستا شــوێنی جــێگیر بوونەكــە دەخەینەڕوو، گەرچی ناتوانین بەوردی شوێنێكی دیاركراو دەستنیــشان بكەین، بەڵكو دەشێ ودەگونجێ هەر دوو دەست لەسەر سینگ دانــان، یان نزمترو خوارەوەتری سینگ واتــە نێــوانی نێــوك وســینگ، بــەڵام خوارەوەی نێــوك وســەرەوەی ســینگ دەق وبەڵگەیــەكی ئــەوتۆی لــە بارەوەنییە.

٦- سەیركردنی شوێنی كوڕنووش و وەستان بە- الخشوع- یەوە

سەیركردن وچاوبڕینە زەوی، ئەوشوێنەی كە سوژدەی لەسەر دەبەی ونێوچاوانتی دەخەیەسەر، حەرامــە ســەر بەرزكردنــەوە وچــاو بگێــڕی بەئاسمانێ دا ، یان لاربوونەوەو بــەولاو بــەولاداهاتن و ڕوو وەرگێــران، وە دەست نەگرتن بەكەلە!

*بــە گەردنكەچــی ودڵــسۆزی وخــشوعی بوەســتە بەرامبــەر پەروەردگار.

٧- زیكرو دوعاكانی دەستپێكردنی نوێژ

دوای ڕێك وپێك وەستان و ملكەچی وچاوبڕینە شــوێنی كوڕنــووش

ئەمێستا چەند دووعاو پاڕانەوەیەك بخوێنە:

*﴿ اللهُم باعد بَيني وَبَينَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدتَ بَينَ المَشرقِ وَالمَغْرِبِ، اللهُمَّ نَقِّني من خَطَايَايَ كَمَا يَنقي الثَّوابُ الأبيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغسِل خَطَايَايَ بِالمَاء والثَّلجِ وَالبَرَدِ﴾البخاری ومسلم.

واتە: {خوایە گیان نێوان من وتاوانەکانم ئەوەندەی نێوان ڕۆژهەڵات ورۆژئاوا دووربخەرەوە، خوایە گیان لە تاوانەکانم پاکم بکەرەوە وەك چۆن جل وبەرگی سپی لەچڵك وپیسی پاك ئەکرێتەوە، خوایە گیان بە ئاوو بەفرو تەرزە تاوانەکانم بم شۆرە}.

*﴿وَجَّهتُ وَجْهِيَ لِلَّذى فَطَرَ السَّماوات وَالأرضَ حَنفاً وَمَا أنا مِنَ الْمُشركِينَ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّه رَبِّ الْعَالَمِينَ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَاْ أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾رواه مسلم.

واتە: {ڕووی خۆمم کردە بەدیهێنەری ئاسمانەکان وزەوی، ڕاستەڕێم گرتووە وموسڵمانم، وە من لە هاوبەش دانەران نیم، بەڕاستی نوێژو پەرستنم وژیان ومردنم بۆ خوای پەروەردگاری جیهانەکانە، هیچ هاوبەشی نین، وەهەر هەر بەوەش فەرمانم پێ کراوە، وە من لە موسڵمانانم}.

*﴿سُبحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلاَ

إلَه غَيرُكَ﴾رواه ابو داود والحاكم.

واته: {خوایه تۆ پاك وبێ گـەردی سـوپاس وسـتایش شایـستەی تۆیه، ناوت پیرۆزەو خاوەنی بەرزی وشکۆی، جگه لەتۆ هیچ پەرستراو نینه}.

*جگه لەمانه زۆری ترهەن،گەر بۆی بروانی و ویستی لەبەرکردنت بێ.

*وا چاکه هەر جارەی یەکێ لەم نزاودوعایانه وەخوێنێ.

٨- پەنا بەخواگرتن- استعاذة-کردن

یەکێ لەو دوعایانەی کەئاماژەمان پـێ دا، خوێنـدت، پەنابـەخوا بگرە - استعاذة- بکە:

١- ﴿أعوذ بالله من الشيطان الرجيم﴾ رواه إبن المنذر.

واته: {پەنا بەخوا دەگرم له شەیتانی نەفرینکراو}.

٢- ﴿أعوذ بالله السمع العليم من الشيطان الرجيم﴾ رواه ابو داود والترمذي.

واتـه: {پـەنا بـەخوای بیـسەرو زانـا دەگـرم لـه شـەیتانی نەفرینکراو}.

* سەرپشکی له وتنی یـەکێ لـەم شـێوانه، ئـەمیش لـه ڕکـاتی یەکەمی نوێژ بەر لەخوێندنی فاتیحه.

* سوننەتە بەدەنگی نزم بخوێنرێ، لەنوێژە ئاشکراکان.

٩- خوێندنی سورەتی فاتیحە

بـەڵێ: دوای - استعاذة- کـردن سـورەتی فاتیحـە بخوێنـە، بەشێوەیەك جوێ کردنەوە وهەڵوەستە کـردن لـە نێـوانی ئایەتەکانـدا هەبێ، ئاوا:

بسم الله الرحمن الرحیم- بوەسـتەو هەڵوەسـتەیەکی کـورت بکـەو دواتر بڵـێ: ﴿ اَلْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ بەهـەمان شـێوەی یەکـەم بوەستەو هەڵوەسـتەیەکی کـورت بکـەو بڵـێ: ﴿الـرَّحْمنِ الـرَّحِيمِ ﴾ دیسان بەشێوەی پێشوو بوەسـتەو هەڵوەسـتەبکەو بڵـێ:﴿ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ..﴾ بەم شێوەو چەشنە تا دوماهی بەسورەتەکە دێ.

١٠- وتنی ئامین - امین-

دوای تەواوکردنی سـورەتی فاتیحـەو ڕسـتەی: ﴿غَيرِ المَغضُوبِ عَلَيهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ﴾ بڵێ: امین.

دوای وتنی ئامین گەر نوێژەکە بەکۆمەڵ و ئاشکرابوو واتە نوێژی" بەیانی ومەغریب وعیشا" بوو دەبێ ئیمام هەڵوەستەیەك بکـا دواتـر دوای خوێندنی فاتیحەو هەڵوەستەکردنەکە قورئان بخوێنێ.

١١- قورئان خوێندنی دوای سورەتی فاتیحە

سوننەتە لە دوای خوێندنی فاتیحە هەندێ قورئـان بخـوێنرێ، جـا

سورەتێ یا سێ ئایەت یا زێتر لەوە، جا درێژ یـا کـورت بـەپێی ئـەو هەڵومەرجەی ڕەخساوە بەتایبـەت لـە نوێـژە سـوننەتەکان بـۆ وێنـە شەونوێژ، لێرە باس لەوە ناکەین چ سورەتێ یا ئەندازەی چەند ئایـەت بخوێنی تەنها باس لە نوێژە فەرزەکان دەکـەین کەپێغەمبـەر (صـلی الله علیه وسلم) دوای سورەتی فاتیحە قورئانی تیاخوێندووە.

*نوێژی بەیانی: لەهەر دوو رکاتەکاندا لـەدوای فاتیحـە قورئـانی تیاخوێندووە، لەڕکاتی یەکەم زێتری خوێندووە لە ڕکاتی دووەم، جاری واش هەبوو تەنها سورەتێکی لە دوو ڕکاتان خوێندووە.

*نوێـژی نیـوەڕۆ: لـە ڕکـاتی یەکـەم ودووەم، دوو سـورەت یـان ئەندازەی چەند ئایەتێکی خوێندووە، وە هەندێ جار لە ڕکاتی سـێیەم وچوارەم تییایدا خوێندویەتی.

*نوێژی عەسر: لە ڕکاتی یەکەم ودووەم قورئانی تیـا خوێنـدووە، لە دوو رکاتی کۆتایی تەنها سورەتی فاتیحەی دەخوێند.

*نوێژی مەغریب: تەنها لە ڕکـاتی یەکـەم ودووەم قورئـانی تیـا خوێندووە.

*نوێژی عیشا: ئەمیش بەچەشـنی نوێـژی شـێوان - مـەغریب- تەنها لە ڕکاتی یەکەم ودووەم قورئانی تیا خوێندووە.

١٢- كرنووش بردن - ڕكووع-

له‌ پاش خوێندنی ئه‌و بڕه‌ قورئانه‌ی له‌ دوای فاتیحه‌ خوێندت بـه‌ په‌له‌پروزێ مه‌چۆره‌ ڕكووع به‌ڵكه‌ هه‌ڵوه‌سته‌یه‌ك بكه‌:

*ده‌سته‌كانت به‌رزبكه‌وه‌و بڵێ: الله اكبر.

*دانانی ناوله‌پی ده‌ستان له‌سه‌ر ئه‌ژنۆو چۆكه‌كان.

*په‌نجه‌ لێك جوێ كردنه‌وه‌و ئانیشك له‌ لاته‌نیشت دوورخستنه‌وه‌.

*پشتت ڕێك وراست ویه‌كسان بكه‌.

*سه‌ر نزم نه‌كردن و به‌رز نه‌كردنی له‌ ئاستی پـشت،ڕێكی پـشت بێ .

*درێژكردنه‌وه‌و ئارام گرتن له‌ ركووعدا.

* خوێندنی یه‌كێ له‌م زیكرودوعایانه‌:

١- ﴿ سُبْحَانَ رَبِّي العَظِيم﴾ رواه ابو داود وابن ماجة.

واته‌: {په‌روه‌ردگاری گه‌وره‌م به‌ پاك ده‌گرم}.

٢- ﴿سُبْحَانَ رَبِّي العَظِيم وَبِحَمدِه﴾ رواه احمد وابو داود والطبراني والبيهقي.

واته‌: {په‌روه‌ردگاری گه‌وره‌م بـه‌پاك ده‌گـرم وسـوپاس وستایـشی ده‌كه‌م}.

*خوێندنی ئه‌وانه‌ سێ جار یان زێتر.

* جگە لەمانە چەند زیکرێکی تر هەیە.

١٣- هەستانەوە لە ڕکووع

لە دەمی پشت راستکردنەوەو هەڵسانەوە ، بڵێ : ﴿سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَهُ﴾البخاري ومسلم.

واتە: {خوای گەورە بیسەر بوو، بۆ ئەو کەسەی سوپاس وستایشی کرد}.

*سوننەتە دەستەکانت بەرزبکەیتەوە.

* کەتەواو پشتت راستکردەوەو لەباری چونەوە باریەکدی ئێسقانەکان وقەرار گرتنیان ، بڵێ: ﴿رَبَّنَا وَلَكَ الحَمد﴾ یان ﴿رَبَّنَا لَكَ الحَمد﴾ رواه البخاري/ واتە: {ئەی پەروەردگارمان بۆ تۆیە سوپاس وستایش}.

*دەتوانی دوای وتنی ﴿سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَهُ﴾ ئەوە بڵێی: ﴿رَبَّنَا لَكَ الحَمدُ حَمداً كَثيرًا طَيِّباً مُبَارَكًا فِيهِ﴾رواه البخاري وأبو داود.

واتە: {پەروەردگارمان ستایش هەر بۆ تۆیە، ستایشێکی زۆرو پاك وپیرۆز}.

١٤- کڕنووش بردن –سوژدە–

پاش ئەوەی هەڵسایەوە لە رکووع دواتر بەدەم کڕنووش بردنەوە

بڵێ: الله اکبر.

*دەستەکانت لەلایەکان وتەنیشتەکانت دووربکەوە.

*ئەژنۆت دانێ ودواتر لەپی دەستەکانت ڕابخە.

*پەنجەکانت بەیەکەو بلکێنەو ڕووەو قیبلە.

*بۆ پیاوان ڕانەخستنی دەستەکانت وبەلاشەتەوە نەینوسێنی.

*دانانی دەستەکانت، لەئاست هەردوو شانەکانت، یان لە ئاست گوێکانت.

* ئەو حەوت ئەندامە بەسەر زەوی جێگیربکە.

- نێو لەپی دەستەکانت..ئەژنۆکانت..پێیەکان، پەنجەکانی پێ..نێوچاوان ولووت.

* مانەوەو ئارامگرتن - إطمئنان-.

*خوێندنی سێ جار یان زێتری ئەم زیکرانە:

١- ﴿ سُبحَانَ رَبِّيَ الأعلى ﴾ رواه أبو داود وابن ماجة والطبراني.

واتە: { پەروەردگاری هەرە بەرزم بەپاك وبێگەرد دەگرم}.

٢- ﴿سُبحَانَ رَبِّيَ الأعلى وبحمده ﴾ رواه أبو داود وأحمد والطبراني والدار قطني.

واتە: { پەروەردگاری هەرە بەرزم بەپاك وبێگەرد دەگرم وسوپاس

وستایشی دەكەم } .

١٥- هەستانەوە لە سووژدە

دوای ئـەوەی بـەرێك وپێكـی وئـارامگری وبەوشـێوەی باسـكرا سوژدەت برد .

*بەدەم — الله اكبر- ەوە هەڵسەوە .

* پێی چەپت ڕاخـەو لەسـەری دانیـشە وپێـی راسـتت لـە زەوی بچەقێنە ، یا لەسـەر هـەر دوو پاژنەوسـنگی پێیـەكان دانیـشە، یـا پەنجەكانی پێت بچەقێنە بەزەوی دا .

*هەمدیس ئارامبگرەو ئەم زیكرانە بخوێنە:

١- ﴿رَبِّ اغفِر لِي رَبِّ اغفِر لِي﴾ رواه إبن ماجة بسند حسن.

واتە :{پەروەردگارم لێم خۆشبە، پەروەردگارم لێم خۆشبە} .

٢- ﴿(اللَّهُمَّ) يان (رَبِّ) اغفِـر لِـي وَارحَمنِـي وَاجْبُرنِـي وَارفعـني وَاهـدِنِي وَعَـافِنِي وَارزُقنِـي﴾ رواه أبـو داود والترمـذي وإبـن ماجـة وصححه و وافقه الذهبي .

واتە :{(خوایە گیان) یا (پەروەردگارم) لێم خۆشبە وبەزەییت پێم دابێ وپشتم بگرەو بەرزمكـەوە ورێنمـوونیم بكـە وسـەلامەتم بكـەو ڕۆزیم بدە} .

١٦- چوونەوە سوژدەی دووەم

بەدەم چوونەوە کورنووش بردنی دووەم - الله اکبر- بکە، بەچەشنی سوژدەی یەکەم ئەم دوعاو زیکرانە بخوێنە بەبێ گۆڕانکاری وجیاوازی.

١٧- هەڵسانەوەو هەڵوەستەکردنی دانیشتن

پاش سوژدەبردنی دووەم هەڵسەوە و هەڵوەستە بکە وئینجا بە دەم ڕاست بوونەوە وهەڵسانەوە بۆ ڕکاتی دووەم - الله اکبر- بکە.

١٨- هەڵسانەوە بۆ ڕکاتی دووەم

ئەو چەند خاڵەی باس کرا بەلق وپۆپەکانی، ڕکاتی یەکەم بوو، ئێستاش بەچەشنی ڕکاتی یەکەم، ڕکاتی دووەم بەرپابکەو وەجێبێنە، تەنها چەند وردە شتێ دووبارە نابێتەوە:

*لە کاتی هەڵسانەوە سورەتی فاتیحە بخوێنە.

*نەخوێندنی زیکرو دوعای دەستپێکردنی نوێژ.

*خوێندنی قورئانی دوای فاتیحە، کەمترە لەم ڕکاتی دووەمەدا.

١٩- تەحیاتی یەکەم وشێوەی دانیشتن

*دانانی لەپی دەستەکانت لەسەر هەر دوو ڕان یا ئەژنۆ، ڕاست لەسەر ڕاست چەپ لەسەر چەپ.

* پێی چەپەت ڕابخەو لەسەری دانیشەو پێی ڕاستت بچەقێنە .

*پەنجەی دەستی ڕاستت بنوقێنەو ئاماژە بەپەنجەی شایەتوومان بکە.

*بە پەنجەکانی دەستی ڕاستت ژمارە پەنجاوسێ دروست بکەو پەنجەی شایەتمان ئاماژە ڕووەو قیبلە بکە.

*چاوبڕینە پەنجەی شایەتومان.

*خوێندنی تەحیات:

١- ﴿ التَّحيَّاتُ لله وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلامُ عَلَيكَ أيُّها النَّبَيُّ وَرَحمَةُ الله وبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَينَا وَعَلَى عِبَادِ الله الصَّالحِينَ، اشهَدُ أن لا إلَهَ إلا الله وَأشهَدُ أن مُحَمَّداً عَبدُهُ وَرَسُولُهُ﴾ متفق عليه.

٢- ﴿ التَّحيَّاتُ المُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لله، السَّلامُ عَلَيكَ أيُّها النَّبَيُّ وَرَحمَةُ الله وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَينَا وَعَلَى عِبَادِ الله الصَّالحِينَ، اشهَدُ أن لا إلَهَ إلا الله وَأشهَدُ أن مُحَمَّداً رَسُولُ الله﴾ رواه مسلم والنسائي والشافعي.

٣-﴿ التَّحيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ وَالصَّلَوَاتُ لله، السَّلامُ عَلَيكَ أيُّها النَّبَيُّ وَرَحمَةُ الله وَبَرَكَاتُهُ، السَّلامُ عَلَينَا وَعَلَى عِبَادِ الله الصَّالحِينَ، اشهَدُ أن لا إلَهَ إلا الله وَأشهَدُ أن مُحَمَّداً عَبدُهُ وَرَسُولُهُ﴾ رواه مسلم

وأبوعوانه.

*کاتێ گەیشتیە شەهادەت هێنان لە سات ودەمی وتنی (إلا الله) ئەو کاتە پەنجەی شایەتمان بەرزبکەوە.

*نەجوڵانی پەنجەی شایەتومان.

*پاش شایەتمان سەڵاوات لێبدە، تەنها بە وتنی: ﴿ اللهم صل علی محمد﴾.

٢٠- هەستانەوە بۆ ڕکاتی سێهەم دواتر چوارەم

پشتی ئەوەی تەحیاتی یەکەمت خوێند بەدەم وتنی - الله اکبر- ەوە هەڵسەوە بۆ ڕکاتی سێ یەم وبەهەمان شێوە ڕکاتی چوارەمیش وا بەرپابکە.

٢١- تەحیاتی کۆتایی

جیا لە تەحیاتی یەکەم چەند خاڵ وبەجێهێنانێ هەیە:

*پێی چەپت لەلای ڕاستەوە تێپەڕێنە و پێی ڕاستت بچەقێنەو لەسەر سمتان دابنیشە.

*واجبێتی خوێندنی تەحیات.

* سەڵاوات دانە لەسەر پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم).

* ئەمەو چەند جۆرێ لە سەڵاوات:

١- ﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ عَلَى آلِ

إبرَاهِيمَ إِنَكَ حَمِيدٌ مَجِيد ، أللهُمَّ وَبَارِكَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى الِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى الِ إبرَاهِيمَ إِنَكَ حَمِيدٌ مَجِيد﴾رواه البخاري ومسلم وأبو داود والنسائي وإبن ماجة.

٢- ﴿اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِي الأُمي وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ عَلَى الِ إبرَاهِيمَ ، وَبَارِكَ عَلَى مُحَمَّدٍ النَّبِي الأُمي وَعَلَى الِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى الِ إبرَاهِيمَ فِي العَالمين إِنَكَ حَمِيدٌ مَجِيد﴾ رواه مسلم وأبو داود وصححه الحاكم.

٣- ﴿اللّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ عَلَى الِ إبرَاهِيمَ، وَبَارِكَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى الِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى الِ إبرَاهِيمَ إِنَكَ حَمِيدٌ مَجِيد﴾رواه أحمد ومسلم والنسائي وصححه.

٢٢- خوێندنی دوعای دوای تەحیات

بەر لەوەی سەلام دەیتەوە چەند دووعاوپارانەوەیەك هەیە بیانخوێنە، ئەوسا سەلام بدەوە.

١- ﴿ اللّهُمَّ إِنِّي أعُوذُ بِكَ مِن عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِن عَذَابِ القَبرِ، وَمِن فِتنَةِ المَحيَا وَالمَمَاتِ وَمِن شَرِّ فِتنَةِ المَسِيحِ الدَّجَّال﴾ رواه مسلم.

واتە :{خوایە من پەنا ئەگرم بەتۆ لەسزای دۆزەخ وسزای نێو گۆڕ، وە پەنا ئەگرم بە تۆ لە فیتنەوبەڵای ژیان ومردن و فیتنەوبەڵای

شەڕی مەسیحی دەجال}.

٢ -﴿اللَّهُمَّ إنِّى أعُوذُ بِكَ مِن عَذَابِ القَبرِ، وَأعُوذُ بِكَ مِن فِتنَةِ الدَّجَّالِ وَأعُوذُ بِكَ مِن فِتنَةِ المَحيَا وَالمَمَاتِ، اللَّهُمَّ إنِّي أعُوذُ بِكَ مِنَ المَأثَمِ وَالمَغرَمِ﴾ متفق عليه.

واتە :{خوایە من پەنا ئەگرم بەتۆ لە سزای گۆڕ، وە پەنا دەگرم بەتۆ لە فیتنەی دەجال وە پەنا ئەگرم بەتۆ لە فیتنەو بەلاَی ژیان ومردن، خوایە من پەنا ئەگرم بەتۆ لە تاوان وقەرزداری}.

٣- ﴿ اللَّهُمَّ إنِّي ظَلَمتُ نَفسِي ظُلمًا كَثِيرا، وَلايَغفِرُ الذُّنُوبَ إلا أنتَ، فَاغفِر لِي مَغفِرَةً مِن عِندِكَ وَارحَمنِي إنَّكَ أنتَ الغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ رواه البخاري ومسلم.

واتە :{خوایە من ستەمم لە خۆم کردووە ستەمێکی زۆر، جگە لە تۆش کەس لەتاوان نابووری، خوایە لێم ببوورە بە لێبوردنێك لەلایەن خۆت و ڕەحمم پی بکە، هەر تۆی لێبوردەی بەبەزەیی}.

٤- ﴿اللَّهُمَّ اغفِر لِي مَا قَدَّمتُ وَمَا أخَّرتُ، وَمَا أسرَرتُ وَمَا أعلَنتُ وَمَا أسرَفتُ وَمَا أنتَ أعلَمُ بِهِ مِنِّي، أنتَ المُقَدِّمُ وَأنتَ المُؤَخِّرُ، لا إلَهَ أنتَ﴾ رواه مسلم.

واتە :{خوایە لێم خۆشبە لەوەی پێشم خستوەو لەوەی دوام خستوە وە لەوەی پەنهانم کردووەو ئاشکرام کردوە، وە لەوەی بە

زیادەڕۆیی کردوومە، خودایە تۆ زاناو زانیاری، تـۆی پێـشخەرو تـۆی دواخەر، جگە لە تۆ هیچ پەرستراو نین} .

٥- ﴿اللَّهُمَ إِنِّي أسأَلُكَ الجَنَّةَ، وَ أعُذُ بِكَ مِنَ النَّـارِ﴾رواه احمد وأبو داود.

واتە :{خوایـە مـن داوات لێ دەکـەم بەهەشـتم پـێ ببەخـشیت وپەنات پێ ئەگرم لە ئاگری دۆزەخ} .

* جگە لەمانە،گەلێ دوعای تر هەیە، دەتوانی بیانخوێنی.

٢٣- سەلام دانەوە

*سەلام دانەوە لەلای راست و، وتنـی :﴿ السلام علـیکم ورحمـة الله﴾رواه الخمسة وصححه الترمذي.

*سەلام دانەوە بۆ لای چەپ و، وتنی :﴿ السلام علـیکم ورحمـة الله﴾رواه الخمسة وصححه الترمذي.

* پێغەمبەر هەندێ جار لە سەلامدانەوەی یەکەمدا (وبرکاته) ی زیاد کردووە، :﴿ السلام علـیکم ورحمـة الله وبرکاتـه﴾. رواه أبـو داود وإبن خزيمة.

*وە هەنـدێ جـار، لـەکاتی سـەلامدانەوەدا.. بـەلای راسـتدا دەیفـەرموو:﴿ الـسلام علـیکم ورحمـة الله﴾. وە بـەلای چەپیـشدا

دەیفەرموو: ﴿ السلام علیکم﴾ رواه النسائی وأحمد والسراج بسند صحیح.

پرسیار: نوێژی سڵاوی مزگەوت (تحیة المسجد) چییە؟

وەڵام: هەر کاتێ بابای موسڵمان چووە نێو مزگەوت بەر لەوەی دانیشێ سوننەتە ئەم نوێژە بەرپابکات، ئەم نوێژەش دوو رکاتە.

* * *

وانەی دوازدەم

زەكـــــات دان

زەكات یەكێكە لەپایەكانی ئیسلام، جێبەجێكردنی خواپەرستییە، دەبێ بەپاك ودڵسۆزی، تەنها لەبەر خاتری خوا و رەزامەندی خوابێ، زەكات پاكبونەوەیە لەرووی ماددی و رۆحییەوە بەو واتایەی هەم سامانەكە پاك دەبێتەوە، هەم لەرووی مەعنەوی و رۆحی پاكدەبیتەوە، زەكات بۆ هاتنەدەرە لە ژێر ركێفی خۆشویستن و ئەلقە لەگوێی ماددییەت هەڵگەڕانەوەی بۆسەرخستنی مەردووم بەسەر ماڵ وماددەیە، بابای موسڵمان دەڵێ هەر ماددە نییە مەردی دین ودونیاو دوارۆژین، زەكات وا لەمرۆڤ دەكات لەچاو تەنگی و چرووكی بیگۆڕێ بۆ دەستكراوەیی وبەخشندەیی، لە ئەنانیەت وخۆویستی بۆ خەڵك ویستی، دیارە كەژیانی دونیا بەئادەمیزادان سپێراوە تا ئاوەدانی بكەنەوە بەوەی كە دەستبارگری یەكدی بن مرۆڤ نابێ هەر خۆی بوێ و شتان بەخۆی رەواببینێ و بۆ خەڵكانیش هیچ، زەكات سامانەكەت پاكدەكاتەوە بەوەی كە بەشی هەژارو نەداربدەیت، زەكات بەش ومافی خەڵكی پێوەیە، دیارە پاك نابێتەوە تا ئەم

بەشەی لێ نەکەیتەوە، زەکات گەرچی لە ڕواڵەت کەمبوونی سامانە بەڵام بەپێچەوانەوە زیادبوون و زیاتر لەوەی داویەتی بەهەژاران دێتەوە دەستی.

پرسیار: وشەی زەکات یانی چی؟

وەڵام: واتە: (طهُر، نما و زاد، صَلُح) پاکی و چاکی وگەشەکردن.

پرسیار: زەکات لەئیسلام یانی چی؟

وەڵام: بریتیە لەوەی موسڵمان ئەندازەیەك لەماڵی خۆی بداتە موسڵمانێکی تر.

پرسیار: یانی زەکات بەهەموو کەسێ دەشێت؟

وەڵام: نەخێر، دەبێ ئەو کەسە ئیسلام بێت، کەواتە کافرو بێ باوەڕ زەکاتی پێنادرێ.

پرسیار: زەکات لەچ ساڵ ومانگێك واجب کرا؟

وەڵام: لەساڵی دووەمی کۆچیدا، لەمانگی شەوال.

پرسیار: زەکات لەچیدا واجب دەبێت؟

وەڵام: لە: **ئاژەڵ**، بۆ وێنە: وشتر، مانگاو گامێش، مەڕوبزن...**پارەو پوول**، بۆ وێنە: زێڕ وزیو...**دەغڵ ودان**، بۆ وێنە: گەنم وجۆ...**میوە**، بۆ وێنە: خورما وترێ..**کەل وپەلی بازرگانی**.

پرسیار: ئەو چینانە کێن کە زەکاتیان پێ دەدرێ؟

وەڵام: هەشت جۆرە کەسن، وەك لە قورئانی قسەلەجێ هاتووە:

١-الفقراء: هەژاران... هەژار کەسێکە ئەوەندە ماڵی نەبێ وکارێکی وەهای پێنەکرێ، کە جێگەی نیوەی پێویستیەکانی بۆپڕبکاتەوە.

٢-المساکن: نەداران... نەدار: کەسێکە ماڵی هەبێ، یان بتوانێ کارێکی وەها بکات کە جێگەی پێویستیەکانی ژیانی لەنیوەی زیاتر بۆ پڕبکاتەوە.

٣-العاملین علیها: کارەبەدەستان وکۆکەرەوانی... ئەو کرێکارو کاربەدەستانەن کەلەلایەن دەوڵەتەوە تەرخان دەکرێن بۆ کۆکردنەوەی زەکات ومشوور لێ خواردنی وتەسلیم بەخەزێنەی دەوڵەت کردنی ودابەشکردنی.

٤-المؤلفة قلوبهم: دڵڕاگیراوان... ئەو کەسەیە کە تازە موسڵمان بووەو نیازی بێ هێزە، یان بەهێزە بەڵام خاوەنی پلەو خزم ودۆستە، ئەگەر بەزەکات پێدانی ڕێزی لێ بنرێ، کەسانی تریش چاوی لێدەکەن وموسڵمان دەبن.

٥-وفی الرقاب: کۆیلەو ژێردەستەکان... ئەو کۆیلەیە گەورەکەی پێی دەڵێ: ئەگەر ئەوەندە پارەیەم بۆبێنی ئازادت دەکەم، ئەوەش بەئەندازەی پێویستی زەکاتی ئەدرێتێ، یان ئەو کۆیلانە دەگرێتەوە

کە ڕاستەوخۆ بەپارەی زەکات دەکڕدرێن و ئازاد دەکرێن.

٦-الغارمین: قەرزداران... ئەو کەسەیە بۆ کاروباری خۆی تووشی قەرزداری بووبێت و توانای دانەوەی قەرزەکەی نەبێ.

٧-فی سبیل الله: لەڕێی خودا... جەنگاوەرانی ڕێگەی خوا ئەو کەسانەی بەبێ موچە لەڕێگەی خوا جەنگ دەکەن، ئەوانەش بەئەندازەی ئەرکی خواردن وجل وبەرگی خۆیان ومناڵیان تا ئەگەڕێنەوە، هەروەها بۆکڕینی چەك وتەقەمەنیش زەکاتیان ئەدرێتێ، هەر چەندە دەوڵەمەندیش بن.

٨-ابن سبیل: ڕێبوار... کەسێکە کەڕێبواروئاوارەیەو پارەو ماڵی پێ نەماوەو پەکی کەوتوە، هێندەی زەکات دەدرێتێ کە پێی بگاتەوە ماڵ و وڵاتی خۆی و لەو حاڵەتە نەدارییە کاتییە قوتاری ببێ.

پرسیار: زەکات بەکێ بدرێ خێرترو چاکترە؟

وەڵام: بە خزم و نزیکانی، چونکە پێغەمبەر دەفەرمووێ: {زەکات دان وخێرکردن بەنەدار، هەر بە زەکات وخێرکردن دادەنرێت، بەڵام زەکات دان وخێرکردن بەکەسێك خاوەنی خزمایەتی بێت دووانە: زەکات دان وخێرکردن وخزمایەتی کردنیشە} رواه احمد والترمذی

وابن ماجة.

پرسیار: زەکاتی سەرفترە چیەو لەچ بەروارێکدا واجب کرا؟ ؟

وەڵام: ئەو زەکاتەیە کەلە ئەنجامی تەواوکردنی گرتنی رۆژووی مانگی رەمەزان دا فەرز دەبێ، وە لەمانگی شەعبانی ساڵی دووەمی کۆچی فەرززکرا.

پرسیار: سەرفترە کەی فەرز دەبێ؟

وەڵام: زانایان لەسەر ئەوە رێککەوتوون کە لەکۆتایی مانگی رەمەزاندا فەرزدەبێ.

* * *

وانەی سێزدەم

ڕۆژووی مانگی ڕەمەزان

ڕۆژوو گرتنی مانگی ڕەمەزان یەکێکە لە پایە گرنگەکانی ئیسلام لە پاڵ هەر یەك لە نوێژ و زەکات و ڕۆژووش لەسەر موسڵمانان پێویست کراوە، لە دوانزە مانگی ساڵ تەنها مانگێ تەرخانکراوە ئەم مانگەش مانگێکی پیرۆزە کە مانگی ڕەمەزانە، مانگی ڕەمەزانیش بۆیە پیرۆزە چونکە قورئانی پیرۆز تیایە هاتۆتە خوارەوە، ئەم مانگە شەوێکی بەقەدرو پیرۆزی تێدایە کە بە" لیل القدر" ناسراوە، کە خواپەرستی لەم شەوە بە هەزار مانگە.

جا پێویستە بابای موسڵمان بەو شێوەیە بەڕۆژوو بێت کە خوای پەروەردگار داوای دەکات، وە ڕۆژوو زۆر سودو قازانجی بەکەڵکی هەیە و تەنزیم وڕێکخستنێك دەبەخشێ بەلاشە.

پرسیار: ڕۆژوو یانی چی؟

وەڵام: بریتیە لەخۆگرتنەوەی مرۆڤ بەنیازو مەبەستەوە لەخواردن وخواردنەوەو سەرجێیی وناوی خۆهێنانەوەو خۆڕشاندنەوە، لە سپێدەی بەرەبەیانەوە هەتا بوولێڵی ئێواریَ!

پرسیار: ڕۆژووی ڕەمەزان کەی فەرز کرا؟

وەڵام: لەمانگی شەعبانی ساڵی دووەمی کۆچی.

پرسیار: ڕۆژوو لەسەر کێ پێویستە؟

وەڵام: لەسەر هەموو مرۆڤێ پێویستە، جگە لەمانە:

١- نەخۆش.

٢- پیری بێ توانا.

٣- ئافرەتی شیردەر.

٤-ئافرەتێکی سکپڕ = حاملە= .

٥- ڕێبوار.

٦- ئافرەتێك لە حەیزدابێ.

٧- ئافرەتێك لە زەیستاندابێت.

جگە لەمانە هەندێ حاڵەتی دیکە هەیە، کە بەپێی هەل ومەرج بڕیاری لەسەردەدرێ.

پرسیار: جۆرەکانی ڕۆژوو چەندن؟

وەڵام: دوو جۆرە، فەرز و سوننەت.

پرسیار: ڕۆژووی فەرز چەند جۆرە؟

وەڵام:

١- ڕۆژووی مانگی ڕەمەزان.

٢- ڕۆژووی کەفارەت، وەك: کەفارەتی کوشتنی هەڵە، سوێند شکاندن، شکاندنی ڕۆژووی ڕەمەزان بەجیماع، ظیهارکردن لەژن.

٣- ڕۆژوو لەخۆگرتن = صوم النذر = .

پرسیار: ڕۆژووی سوننەت چەندە؟

وەڵام: زۆر جۆرە بۆ وێنە:

١- شەش ڕۆژ لەمانگی شەوال.

٢- ڕۆژی عەرەفە.

٣- ڕۆژی دەیەمی مانگی موحەڕڕەم = عاشوراء= .

٤- نۆ ڕۆژەکانی سەرەتای مانگی = ذي الحجة = .

٥- زۆربەی ڕۆژەکانی مانگی موحەڕڕەم، چونکە پێغەمبەر دەفەرموێ: {بەسەندترین ڕۆژوو دوای مانگی ڕەمەزان ڕۆژووی مانگی موحەڕڕەمە، وە چاکترین نوێژیش دوای فەرزەکان شەونوێژە} رواه مسلم واصحاب السنن و احمد والبيهقي.

٦- زۆربەی ڕۆژەکانی مانگی شەوال.

٧- مانگە حەرامەکان، کەبریتیە: = ذوالقعدة و ذوالحجة و المحرم و رجب = .

٨- ڕۆژانی دووشەممەو پێنج شەممە لەهەفتەیەکدا.

٩- سێ ڕۆژ لەهەر مانگێك، واتە: (١٣ = ١٤ =١٥) ی هەموو مانگێ.

١٠- رۆژێك نا رۆژێك.

پرسیار: فەلسەفەو سودوکەڵکی بەرۆژوو بوون چییە؟

وەڵام: بەکورتی لەسی خاڵان وەڵام دەدەینەوە وەك:

١- رۆژوو دڵی مرۆڤەکان نەرم دەکا، وانەی بەزەیی هاتنەوە بەهەژاران وکەم دەست وبرسیان فێردەبیت.

٢- یەکسانی لەنێوان دەوڵەمەندو هەژار، گەورەو بچووك دروست دەکات، چونکە هەموو وەك یەك برسی وتێنوون.

٣- کۆمەڵ فێری دەستووری نان خواردن دەبێت، بەم رەنگە هەموو لەیەك کاتدا رۆژوو دەشکێنن، وە لەیەك کاتدا پارشێو دەکەن وبەرۆژوو دەبن.

پرسیار: ئاداب و ڕەوشتی ئیسلامی بۆ کەسی رۆژووەوان چین؟

وەڵام: چەند شتێکن لە ڕۆژووی فەرز وسوننەت پیادەبکرێ باشە، بۆوێنە:

١- پارشێوکردن.

٢- پەلەکردن لەبەربانگکردنەوە.

٣- پاڕانەوەو دوعاکردن لەکاتی بەربانگ کردنەوەدا.

٤- خۆپاراستن لەهەر خولیا و قسەو ڕەفتارێك کە خێری رۆژوەکە کەم دەکاتەوە.

٥- سیواکردن.

وانەی چواردەهەم

حەج کردنی ماڵی خوا

یەکێکە لەپایە گرنگەکانی ئیسلام، هەر کاتێ بابای موسڵمان تواناو لەش ساغ وسەروەت وسامانی چوون و هاتنی هەبێ ئەوە دەچێ بۆ شاری مەککە چەند کردارێکە ئەنجامەدرێ لەمانگی ذی الحجة.

هەموو موسڵمانانی دنیا لە (کعبە اللە) کۆدەبنەوەو دەوڵەمەندو هەژار و رەش وسپی وکوردو عارەب و تورك وفارس ئینگلیزی و...هتد، بەیەکسانی و بە یەکڕەنگ، مرۆڤ تێدەگا بەڕاستی ئەمە کۆنگریەکی گشتی جیهانیە بەیەکەوە خواپەرستی دەکەن وئەم رێگەیە دەبڕن سەروەت وسامان بەخت دەکەن لەپێناو ڕەزاو رەزامەندی خوای پەروەردگار.

پرسیار: مەبەست لە حەج و عومرە یانی چی؟

وەڵام: بریتیە لە سەردانی ماڵی خوا = کعبە اللە = لەچەند پایەو فەرزو سوننەتێك پێکدێ.

پرسیار: لەساڵێك چەند جار حەج ئەنجامەدرێ؟

وەڵام: لەساڵێك یەك جار.

پرسیار: عومرە لەساڵێکدا چەند جار ئەنجامدەدرێ؟

وەڵام: هەموو کاتێ، هەرکاتێ توانای چوونت هەبوو دەتوانی عومرە بەرپابکەی.

پرسیار: جۆرەکانی حەج وعومرە چین؟

وەڵام: تێکڕای زانایان یەکدەنگن کە جۆرەکانی حەج سێ جۆرە:

١- إفراد: ئەوەیە لە پێشدا ئیحرام بەحەج ببەسترێت، وکارەکانی حەج تەواوبکرێن، پاشان عومرەبکرێت.

٢- تمتع: ئەوەیە کە لەمانگەکانی حەجدا عومرە بکرێت، پاشان ئیحرام بشکێنرێ ودوایی دووبارە ئیحرام بەحەج ببەسترێ وحەجەکەش ئەنجام بدرێ.

٣- قران: ئەوەیە لەیەك کاتدا وێکڕا ئیحرام بەحەج وعومرە ببەسترێت وپێکەوە ئەنجام بدرێن.

پرسیار: مەرجەکانی حەج وعومرە چین؟

وەڵام: پێنجن:

١- موسڵمان بوون = الاسلام =.

٢- عاقڵ بوون = والعاقل=.

٣- بالغ بوون = والبلوغ =.

٤- ئازاد بوون =**والحرية** = .

٥- بۆلوان وبۆ گونجان = والاستطاعة = .

پرسیار: حەج چۆن دەكرێ؟

وەڵام: بە پانزە پایە:

١- ئیحرام بەستن.

٢-چوونە نێو شاری مەككە لە لای سەرووییەوە، پاشان مزگەوتی حەرام ودوایی تەوافی چوونە مەككە = طواف القدوم=.

٣- شەو مانەوە = المبیت= لە مینا كە شەوی نۆیەمی (ذی الحجة) یە.

٤- ڕاوەستان لە عەرەفات (الوقوف بعرفات) كە لە ڕۆژی نۆیەم دایە.

٥- شەو مانەوە لە موزدەلیفە (المبیت بمزدلفة).

٦- بەرد تێفرێدانی سێ جەمرەكان (رمي الجمرات الثلاث) كە لە ڕۆژی دەیەمی (ذی الحجة) وە دەخایەنێ هەتا سێزدەیەمی.

٧- قوربانی سەربڕین پاش تێفرێدانی جەمرەی عەقەبە، كە پێشی دەگوترێ جەمرەی گەورە (الجمرة الكبری)، لە ڕۆژی دەیەمی (ذی الحجة).

٨- سەری خۆتاشین یا كورت كردنەوەی پاش سەربڕینی قوربانی، هەر لە ڕۆژی دەیەمدا.

٩- تەوافی دەوری کابە (الطواف حول الكعبة) بە تەوافی پایە (طواف الركن) یان (طوف الأفاضة) ناودەبرێ.

١٠- هاتن وچوون (سعی) نێوان سەفاو مەروە.

١١- تەوافی خوا حافیزی (طواف الوداع) .

پرسیار: عومرە چۆن دەکرێت؟

وەڵام: عومرە چوار کردەوەی هەیە:

١- ئیحرام بەستن.

٢- تەواف کردن.

٣- هاتن وچوون لە نێوان سەفاو مەروە.

٤- سەری خۆتاشین.

＊ ـــــ بەپشتیوانی خوای پەروەردگار کۆتایی هات ـــــ ＊

سوپاس و پێزانین

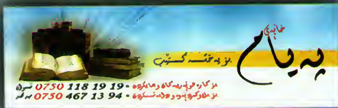
- لەناخەوە ڕێــزو حورمــەت و خۆشەویــستی خــۆم ئاڕاســتەی هەموو ئەو کەسانە دەکەم کە بۆ لە چاپدانی ئەم نامیلکەیە یارمەتیانــدام و، حــەزم کــرد ناویــان بێــنم بــەڵام خۆیــان ئامادەنەبوون بــە بــەیاتکردنی ناویــان، خــوای پــەروەردگار پاداشتی بەچاکە و خێریان بداتەوە و نموونەیان زۆرکات.
- سوپاسی ئەوانەی خوێندنەوەیان بۆ ئەم نامیلکەیــەکردوە و بەســەرنج وتێبینیــەکانیان ئــەم بەرهەمــەیان دەوڵەمەنــد کردوە.
- هەموو ئەوانەی هاندەرم بوونــە، بــۆ لــەدایک بــوونی ئــەم بەرهەمە.

ناوەرۆك

لاپەڕە	بابەت:
٤	بەركوتێك
٩	وانەی یەكەم: باوەڕهێنان بەخوا " جل جلاله"
١٣	وانەی دووەم : باوەڕ بەفریشتەكانی خوا
١٨	وانەی سێیەم: باوەڕ بەكتێبەكانی خوا
٢٣	وانەی چوارەم: باوەڕ بە پێغەمبەرانی خوا
٣١	وانەی پێنجەم: باوەڕكردن بەڕۆژی دوایی
٤٢	وانەی شەشەم: باوەڕكردن بە قەزاو قەدەر
٤٨	وانەی حەوتەم: ئایینی ئیسلام
٤٩	وانەی هەشتەم : بەندایەتی و خواپەرستی
٥١	وانەی نۆیەم: دین " ئایین"
٥٣	وانەی دەیەم : پایەكانی ئیسلام
٥٤	وانەی یانزدەهەم: نوێژ بەرپاكردن
٧٨	وانەی دوانزاهەم: زەكـــــات دان
٨٣	وانەی سێزدەهەم: ڕۆژووی مانگی ڕەمەزان
٨٧	وانەی چواردەهەم :حەج كر دنی ماڵی خوا
٩٢	ناوەرۆك

مندالّ ئەو توێژە دڵ پاک وناسک و بێ لەکەیە،
چۆن ئاڕاستەی وەرسوڕێنی ئاوا مەدار دەبێ،
چۆن ئەخشاندنێ لەسینەی بنەخشێنی
سەرنجام شوێنەوارێ جێدەمێنێ و لەم سۆنگەوە دەتوانین بلێین
ڕۆلی دایک و باوک و مامۆستا و ژینگە و دەوروبەر کاریگەریەکی ئەتۆی دەبێ
بۆ پەروەردەو پێکەیاندنی،
جا دەبێ ئەو دایک وباوک و مامۆستایە زۆر هۆشیارانە و زیرەکانە
بنۆڕێ و کارو ڕەفتارێکی وەها ئەکات بەدەربێ لەهەر بنەمایەکی پەروەردەیی،
دواجار کەسایەتییەکی لاواز و بار بەسەر خەلک وکۆمەلکە بەرهەم بێت

چاپخانەی رۆژهەڵات/هەولێر
نرخی 2000 دینار